



R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

Tractatvs IV. De oppositione, æquipollentia, & conuersione veritatis
compositæ, siue propositionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

distinguitur, & in conceptu secundario sita est, siue is conceptus secundarius physice, ac realiter essentialis sit, siue non: at veritas, & falsitas est conceptus secundarius propositionis omnis, & cuiusvis; esto enim aliqua sit intrinsecè, ac necessario vera, vel falsa, tamen prius ratione concipitur eam destinatè proponere aliquid, & affirmando, seu negando illud repræsentare, quam veram, aut falsam esse: ideo namque est vera, & conformis obiecto, aut ei difformis, & falsa, quia est eius propositio, seu repræsentatio quædam, aliquid de eo affirmans, aut negans, & non è conuerso: sicut ideo Petrus v. g. est conformis, & similis Paulo, quia Petrus est homo quidam, non minus, quam Paulus, & ideo dissimilis equo, quia itidem homo, cum tamen eiusmodi non sit equus, at è contrario haud ideo à priori est homo, quia similis Paulo, aut dissimilis equo.

16 Altera nostræ sententiæ pars erat, affirmationem, & negationem neutiquam esse qualitates, aut proprietates accidentarias propositionis: eam autem partim insinuant, partim exprimunt omnes authores, quos supra laudauimus pro priori, ac iam probata nostræ opinionis parte. Ex dictis autem potest haud ægre suaderi: nam affirmatio, ac negatio, si non sunt differentię essentielles propositionis, sed potius alterutra earum qualitas, aut ideo est, quod propositione in communi sint posteriores in subsistendi consequentia, eamque sinant à se abstrahi: atque hoc iam manet satis impugnatum superius; aut, quia alicui propositioni, vel omni extrinsecus, ac separabiliter conueniunt: atque hoc falsum est, ut quod maximè: siquidem repræsentatio est essentialis, ac necessaria omnibus saltem propositionibus, quas nouimus, & experimur: vnde nil mirum, si eis intrinsecè, & inseparabiliter conuenit affirmare ac negare; vterque enim tendendi modus est repræsentatio quædam: quod, si repræsentatio est quædam extrinseca, & contingens nonnullis actibus, in alia saltem serie rerum (de qua sententia suo loco) ita quidem actus eius genij, quem nunc disputandi gratia permitto, prout est physicum accidens intellectui inhærens, haud essentialiter ac necessario repræsentabit, haud alterutro modo affirmabit, aut negabit: cæterum quatenus est propositio, & species quædam accidentis intentionalis, necessario, & essentialiter habebit repræsentare, & aliquid, vel asserere, vel inficias ire: qui ergo fieri potest, ut affirmatio, & negatio propositioni accidant, eamve proprie qualem denominent?

17 En alteram, & alteram nostræ sententiæ partem singulatim probatas: possunt autem ambæ vna, eademque opera confirmari hunc in modum: propositio vera, eo ipso moraliter saltem loquendo melior est, quam falsa, & falsa eo ipso deterior est, quam vera; proinde hæc sola reperiri potest in Deo, non illa: cæterum affirmatio negatione, aut è conuerso neutiquam est melior ex genere suo, neutiquam deterior: quare alterutra ex æquo locum habet in Deo: quando ergò qualitas Aristotele teste est, vi cuius res bene, vel malè se habet, modo superius proposito, & explicato; certè specialis quædam est ratio, quapropter affirmatio, & negatio nequeant esse qualitates propositionis, tales autem esse queant, ac debeant veritas, & falsitas. Rursus, interroganti, quæ sit propositio, responderi proprie debet, ac solet, affirmatiuam esse, aut negatiuam: qualis autem interroganti, potius esse veram, aut falsam, ut rectè animaduertit Hurtadus disp. 4. summ. sect. 2. §. 6. affirmatio ergo, & nega-

tio sunt differentię essentielles, & quidditatiuæ propositionis; veritas autem, & falsitas, eius solæ qualitates.

Quæ, quamuis ita sint, si sumatur propositio simpliciter, & absolute, prout hactenus nostræ fuit subiecta disputationi, cæterum si viurpetur paulo latius, ac prout est interpret quædam, vel menti ipsi interius, vel certè alteri exterius rem aliquam enuncians, atque quatenus habet analogiam, & proportionem quandam cum eo, qui alterius sensa, pandit, & interpretatur, ita quidem dici potest, è conuerso, veritatem, ac falsitatem eius esse differentias essentielles, & affirmationem, ac negationem meras qualitates accidentarias: interpretis enim potissimum munus est, illius, quem interpretatur, verum sensum reddere: an autem aliquis assermet quidpiam, vel neget, hoc, ut sit bonus interpret, est omnino per accidens. Ita Conimbrienses, ac Tellez locis superius citatis.

18

TRACTATUS IV.

De oppositione, æquipollentia, & conuersione veritatis compositæ, siue propositionis.

CAPVT I.

Quatenus alij oppositionem, tum in communi, tum in particulari definiant.

1 Oppositio in communi definitur à quibusdam neotericis, quorum meminit Colleg. Conimb. in cap. 7. de oppos. q. 1. art. 1. repugnantia duarum enunciationum vtroque termino participantium, aut in quantitate tantum, aut tantum in qualitate, aut in vtraque simul. Cæterum displicet hæc definitio, quia oppositionem explicat per eius species inferiores, eamque adeo non definit propriè, sed diuidit, eo certe vitio, quo laborat hæc animalis definitio; animal est viuens, rationale, vel irrationale, humanum, aut belluinum: ecquid enim est repugnantia duarum propositionum in sola quantitate, quam earum oppositio subalterna, qualis est inter has v. g. omnis homo currit, aliquis homo currit, quæ tantum in eo differunt, quod vna sit vniuersalis, altera particularis, cum tamen ambæ possint esse simul veræ, nec non simul falsæ, adeoque in qualitate omnino consentiant. Ecquid etiam est repugnantia duarum enunciationum, iuxta hos authores, in qualitate sola, quam earum oppositio, vel contraria, cuiusmodi est hæc omnis homo currit, vel subcontraria, cuiusmodi est hæc; aliquis homo currit, aliquis homo non currit: alterutra namque propositiones cum sint eiusdem quantitatis, & aliæ vniuersales ambæ, aliæ ex æquo particulares, in eo tamen differunt priores, quod nequeant esse simul veræ, nec simul falsæ, & posteriores in eo, quod simul falsæ saltem esse neutiquam sustineant: proinde, tam hæc, quam illæ in qualitate plus, minus dissident. Ecquid denique est, iuxta eosdem, repugnantia duarum propositionum in quantitate, & qualitate simul, quam earum oppositio contradictoria, qualis est hæc, omnis homo currit, aliquis homo

homo non currit; quæ sunt diuersæ quantitatis, quoniam altera vniuersalis, altera particularis, necnon diuersæ qualitatis, quia altera debet esse vera, altera falsa, fierique non potest, vt sint ambæ simul veræ, aut simul falsæ.

Parum dissidet à priori oppositionis definitione hæc P. Hurtadi disp. 4. sum. 6. est repugnantia duarum propositionum, in veritate, aut falsitate; id est, vt statim addit, quæ duæ nequeunt esse simul veræ, aut, quæ nequeunt saltem esse simul falsæ. Cæterum non placet, tum eadem de causa, quæ displicuit superior, videlicet, quod à ratione communi ad eius inferiora descendat: tum quia supponit falsum, vt constabit inferius, oppositionem subalternam haud esse propriè oppositionem; propositiones enim subalternæ, cuiusmodi sunt, omnis homo currit, aliquis homo currit, possunt esse simul veræ, atque etiam simul falsæ. Tertia oppositionis definitio est Alberti tract. de opposit. c. 1. Conimb. loco nuper citato, & Arriagæ disp. 2. sum. 4. & sic habet, duarum enunciationum eodem subiecto, prædicatoque constantium repugnantia secundum affirmationem, & negationem. Sed reiecitur, quoniam excludit oppositionem subalternam, quæ inter duas affirmatiuas, aut duas negatiuas interuenit.

Oppositio contradictoria, quæ est prima, ac potissima species oppositionis in communi, definitur, ab Aristotele, repugnantia duarum propositionum, quarum alia est affirmatiua, alia negatiua, alia vniuersalis, alia non vniuersalis: cuius exemplum posuit paulo supra. Sed hæc definitio conuenit aliis à definito: nam hæc propositiones, v. g. omnis homo currit; Petrus non currit, prout inuicem opponuntur, eam totam participant, vt optimè disputat Hurtadus disp. illa 4. sect. 6. altera enim quodammodo repugnat alteri, altera est affirmatiua, altera negatiua, altera vniuersalis, altera non vniuersalis: attamen non sunt contradictoriæ: hæc namque nequeunt vnquam esse simul veræ, aut simul falsæ; vt omnibus est in confesso: illæ autem duæ possunt esse simul falsæ, Paulo nimirum non currente, & Petro currente, vt intuenti constabit.

Conimbricenses nostri quæst. illa prima nuper citata art. 2. *inenda nihilominus*, ita definiunt contradictionem; est oppositio duarum enunciationum, quarum altera est vniuersalis, altera particularis. Verum tota hæc definitio competit his, nulli Scholastici student, aliqui Scholastici student: at contradictoriæ non sunt, cum simul falsæ esse queant, videlicet, si vnus duntaxat studeat: quemadmodum enim hæc propositio, omnes Scholastici student, est falsa vno solo non studente, ita illa, nulli Scholastici student, erit etiam falsa, studente vno solo. Ratio autem vtriusque est, quia sicut à subiecto prioris propositionis descenditur, non solum in plurali numero, ita, & hi Scholastici student, & illi student, & ceteri; sed etiam in singulari numero ita, & hic Scholasticus studet, & ille studet, & qui cumque alius; sic etiam à subiecto posterioris vtriusque modo fit descensus, nimirum ita, nec hi Scholastici student, nec illi student, nec alij; atque etiam ita, nec hic Scholasticus studet, nec ille studet, nec alius: præsertim cum negatio sit malignantis naturæ, adeoque nullitas se tenens ex parte subiecti videatur iuxta communem loquendi vsum negare, non solum quorumvis, sed etiam cuiusvis studium. At dices, cur sicut hæc propositio, omnes Scholastici student, est falsa vno solo studente, hæc etiam, aliqui student, non sit vera vno solo studente, contra quam supponimus in argumento. Verum respon-

P. Lyncei Philosophia Tom. 1.

sio est in promptu; minus enim requiritur ad falsitatem, & plus ad veritatem: bonum enim ex integra causa, & malum ex quocumque defectu.

Præterea secundò, eadem definitio conuenit his, omnes Scholastici student, aliqui non student: & tamen non sunt contradictoriæ: possunt enim esse falsæ ambæ, vno videlicet non studente, & cæteris incumbenibus studio: quod enim prior tum sit falsa, constat ex nuper dictis; sufficit enim ad eius falsitatem quod, vel vnus non studeat: quod etiam posterior sit falsa, haud est minus exploratum, quæ est enim negationis, quam inuoluit malignitas, adstruit, non modo, vel hunc non studere, vel illum non studere, &c. sed, vel totam hanc collectionem Scholasticorum non studere, vel illam non studere &c. hoc autem secundum est manifestè falsum, cum duntaxat vnus solus, nulla vero collectio Scholasticorum tota à studio cesset.

Respondent Conimbricenses cap. illo 7 q. 1. art. 3. ad 3. propositionem de subiecto in plurali haud esse vnā, sed plures, quippe quæ semper est resolutibilis in plures, per particulam copulatiuam &, aut disiunctiuam vel aut per alias id genus inuicem nexas: proinde nihil mirum, inquit, eis neutriquam conuenire definitionem oppositionis contradictoriæ, aut alterius: genus enim cuiusvis importat in recto repugnantiam vnus propositionis cum alia: at repugnantia harum propositionum, non est vnus cum alia, sed plurius cum pluribus. Contra tamen; hæc propositio, omnis homo currit, ex g. est resolutibilis in plures per particulam &, in duas inuicem id est in has, & hic homo currit, & ille currit, &c. & non tantum in hanc, & hic, & ille, & quicuis alius currit: oppositum enim quamuis supponatur ab aduersariis velut exploratum, tamen falsitatis, est à nobis euictum, cum de suppositione superius esset sermo: at hoc non obstante, eiusmodi propositio est capax oppositionis: ergo, & illa de subiecto plurali. Contra secundo; quod propositio aliqua, earum, quæ sunt à nobis in argumento obiectæ, aut alia de subiecto in plurali numero, sit resolutibilis in plures, quodammodo coherentes inuicem, hoc tantum arguit, eam esse virtualiter, & æquiualeenter multiplicem: permittit ergo, eam esse formaliter vnā, adeoque capacem oppositionis, quantum ad huius genus, id est vnus propositionis cum alia repugnantiam attinet. Contra tertio; propositio formaliter complexa, ex multis particulis &, aut, vel aliamve similem interiectis, nihilominus est capax oppositionis contradictoriæ, & cuiusvis alterius, vt constabit infra ad finem huius tractatus; quod ergo propositio aliquid subiiciens in plurali numero sit eius instar, eique æquipolleat, impedire non poterit, quominus oppositionem cum alia subeat.

Tertio alij ex Petro Hispano lib. 1. cap. 11. contradictionem definiunt: est oppositio duarum propositionum, secundum quantitatem, & qualitatem, quarum altera est vniuersalis, altera particularis. Verum in primis, quamuis hanc definitionem, putent Aristotelicam eui auctores, neutriquam tamen est eiusmodi, vt rectè animaduertit Hurtadus disp. 4. sum. sect. 6. §. 18. Deinde omnibus est obnoxia difficultatibus, quæ superius sunt obiectæ, contra duas priores contradictionis definitiones. Præterea tertio, redundant in ea particula illa, *vniuersalis, & particularis*, post eam, *secundum quantitatem*. Denique impugnatur, quoniam hæc propositiones exempli gratia, Petrus non currit, sunt contradictoriæ, cum nequeant esse simul veræ, aut simul falsæ: at eis non conuenit, quando, nec vnā est vniuersalis, nec alia

M 3 partem

particularis, sed singulares ambæ. Quo etiam argumento conuincitur esse diminuta, & falsa, non tantum hæc definitio contradictionis, sed etiam duæ anteriores.

7

Respondent Conimbricenses art. illo 3. §. *ultimo loco*, propositiones singulares, quarum altera affirmat, quod negat altera, contradictorias esse de lege; videlicet, quia solas contradictoriarum leges seruant, & quin reuera contradicant inuicem, tamen contradicentes imitantur quoad repugnantiam in veritate, & falsitate. Contrà tamen, quia Aristoteles lib. 1. de interpret. absolute appellat propositiones singulares nihilominus contradictorias, idque haud raro, vt ipsi, quibuscumque lis est, habent in confesso; haud ergo sunt tantum imitamina quædam contradictionis, siue contradictoria de lege, & secundum quid. Contrà secundò, quoniam eadem ratione dicam, eas, quarum vna vniuersaliter affirmat, quod particulariter negat altera, v. g. omnis homo currit, aliquis homo non currit, esse contradictorias de lege tantum, singulares verò à nobis superius obiectas, & quauis alias similes, rigore, & propriè contradictorias, ac tales, quæ contradictionis legem cæteris præscribant. Contrà tertio, quia eiusmodi propositionum singularium aliqua datur oppositio vera, & propria, vt certo certius est, & perspicue conitat ex definitione oppositionis in communi, qualis eacumque sit, & siue communis aliorum authorum, siue propria eorum, qui nobis aduersantur in præsentia, ne quid dicam de nostra inferius tradenda: at eiusmodi oppositio non est contraria, subcontraria, aut subalternam, vt est non minus certum, & exploratum, ergo contradictoria.

8

Propterea iidem Conimbricenses loco nuper citato definiunt aliter oppositionem contradictoriam, nimirum ita: *est affirmatio, & negatio maxime opposita*. Verum, vt permittam contradictoriam oppositionem esse maiorem contrariam, & quacunque alia, quod tamen alij cum Arriaga negant, eo tamen nomine mihi displicet prædicta definitio, quod non explicet, in quo sita sit ea maior oppositio contradictionis propria: quapropter est obscura, eoque laborat vicio, quo hæc hominis v. g. *homo est animal omnium perfectissimum*: tale namque quamuis reuera sit homo, quia tamen non explicatur merito cuius, & quod propter rationalitatem, idcirco eiusmodi hominis definitio à nullo admittitur, aut iure potest.

9

Arriaga disp. 2. sum. sect. 4. n. 20. Contradictionem definit ita: est oppositio, vel duarum propositionum omnino singularium, vel duarum, quarum altera sit, pure particularis, altera vniuersalis, sed in primis conuenit his, omnes scholastici student, aliqui non student; nec non his, nulli scholastici student, aliqui student: neutra tamen contradicunt inuicem. Deinde oppositionem hanc per disunctionem inferiorum definit, adeoque potius diuidit, quam definit: sequela est in aperto; non repugnantia duarum singularium est vna species contradictionis, & repugnantia vnius propositionis vniuersalis, cum altera pure particulari est alia contradictionis species, à priori longe diuersa. Rursus propterea non definit hæc auctor contradictionem, per veritatem, ac falsitatem, nec etiam in definitione oppositionis in communi ullam earum mentionem fieri permittit, quoniam sunt proprietates, & quedam accidentaria qualitates propositionis: ita siquidem disputat sect. illa 4. num. 19. est hæc ratio nullius est momenti; tum, quia quantitas propositionis, eius nimirum singularitas, vniuersalitas, ac

pura particularitas, haud sunt de illius essentia logica, sed potius logica eius accidentia, sicut quantitas molis materia primæ iuxta non paucos, physice, ac realiter accidit: at per singularitatem ambarum propositionum, & vniuersalitatem vnius, & particularitatem alterius definit oppositionem contradictoriam: quidni ergò possit ea definiri per veritatem, ac falsitatem, quantumuis sint extra essentiam logicam propositionis: tum etiam, quia est veritas, ac falsitas sint proprietates propositionis: optimè tamen possunt esse essentia oppositionis, siue contradictoria, siue alterius, alia quidem, atque alia ratione: haud enim oppositio est formalissimè idem, quod propositio ipsa, sed potius est relatio incompossibilitatis eam subsecuta; quamuis ergo propositio nequeat definiri, & quidditatiuè explicari per veritatem, ac falsitatem, propter rationem aduersariam; cur non tamen oppositio contradictoria?

Quod ad oppositionem contrariam, subcontrariam, & subalternam attinet, missis variis earum definitionibus, quæ colligi solent ex iis, per quas est contradictio plurifariam explicata superius, & ex earum etiam impugnationibus, possunt affatim confutari; communior contrarietatis definitio est huiusmodi: repugnantia duarum propositionum, quarum vna est affirmatiua, & alia negatiua eiusdem de eodem, vtraque tamen vniuersalis, vt omnis homo currit, nullus homo currit. Verum impugnatur primò, quoniam hæc sunt contrariæ, omnis homo currit, Petrus non currit; nec non hæc, omnes scholastici student, aliqui non student; atque etiam hæc, nulli scholastici student, aliqui student: Nam, vt superius probatum, quæuis harum possunt esse simul falsæ; contra vero nequeunt esse simul veræ, vt est luce clarius: Contrarietatis autem omnis, & solius est repugnantia in veritate, & non falsitate, vt omnibus est in confesso: atqui superior definitio nequitiam conuenit prædictis propositionibus, ita enim sunt instituta, vt nec primæ, nec secundæ, nec tertiæ sint vniuersales ambæ. Secundò impugnatur eadem definitio, quoniam propositiones complexæ, etiam si sint singulares, ambæ nihilominus sunt contrarietatis capaces, vt tractatus huius decursu constabit: ea ergò hoc etiam ex titulo est diminuta. Quod autem responderi consuevit, propositiones, tum in hoc posteriori argumento, tum etiam in priori obiectas, esse contrarias tantum de lege, & ex imitatione, non autem propriè, & strictè, id iam manet superius impugnatum in simili.

Communior oppositionis subcontrariæ definitio sic habet, est repugnantia duarum propositionum, quarum altera est affirmatiua, & altera negatiua eiusdem de eodem, sed particularis vtraque, veluti aliquis homo currit, aliquis non currit. Quæ tamen non probatur, propterea, quod propositiones singulares ambæ, dummodo sint complexæ, subcontrarietatis sint capaces, vt liquebit in tempore. Denique propositio subalternam definiri solet, repugnantia duarum propositionum eodem termino participantium, id est eodem subiecto, & prædicato constantium, quarum vna est vniuersalis, & altera particularis, sed vtraque affirmans, aut certè vtraque negans, ex æquo, veluti omnis homo currit, aliquis homo currit, aut nullus homo currit, aliquis homo non currit. Verum enimuero hæc definitio non conuenit his, omnis homo currit, Petrus, siue hic homo non currit, cum tamen strictam habeant oppositionem subalternam. Deinde neque his, Petrus, & Paulus currit; Petrus, vel Paulus currit: & tamen opponuntur subalternè, veritas enim vnius

infern,

infert, & continet veritatem alterius, & non è conuerſo, haud ſecus, atque hæc propoſitio, omnis homo currit, hanc appiſquis homo currit, continet, & producit, quæ eſt lex oppoſitionis ſubalternæ. Quod, ſi quis inſtet, eas non eſſe ſubalternas, nec vllatenus oppoſitas, quia diuerſo ſubiecto conſtant, in contrarium eſt, diuerſitatem ſubiecti non eſſe particula copulatiua, & diſiunctiua tenus: hoc autem non tollit earum oppoſitionem, aliàs etiam hæc, omnis homo currit, aliquis homo currit, neutriquam opponentur ſubalterne: nam ſubiectum vnus diſiungitur, & alterius copulatur potius.

CAPVT II.

Verior oppoſitionis, tum in communi, tum in particulari explicatio.

12 **Q**UOD ab oppoſitione in communi ordiar, eiufque naturam, quantum ſentio nondum ſatis explicatam, clarius, ac luculentius definiam; noto primò, oppoſitionem phyſicam, ac rigorofam eſſe formarum quarundam luctam, & incompoſſibilitatem in eodem ſubiecto; quæ ratione, calor, & frigus, v.g. opponuntur inuicem, reſpectu aquæ, ignis, & cuiuſuiſ alterius corporis. Noto ſecundò, oppoſitionem, de qua in præſenti ſermo, haud eſſe phyſicam, & ſtrictam vnus propoſitionis cum alia: hæc enim ſemper eſt contraria formaliter loquendo, vt ex Ariſtotelis doctrina ſcitè animaduertunt noſtri Conimb. cap. 7. de oppoſ. quaſt. 1. art. 2. §. *aduerſendum præterea*: quæ autem eſt noſtræ ſubiecta diſputationi, modò eſt contradictoria, modò contraria, aliquando ſubcontraria, interdum ſubalterna: ruruſ phyſica oppoſitio vnus propoſitionis cum alia eſt in eſſendo, præſens vero in ſignificando.

13 Noto tertio, oppoſitionem, de qua nobis quaſtio, eſſe potius accidentium propoſitionis inter ſe inuicem, veritatis nimirum, aut falſitatis, vniuerſalitatis, ac particularitatis, ſuè, vno verbo, qualitatis & quantitatis: ad has enim reducitur accidentia omnia propoſitionis in cõmuni, logica certè: nã phyſica, cuiuſmodi ſunt eius actio aliqua, aut paſſio, vbitas, aut duratio, aliæ id genus ſunt abs re, qua de loquimur modò. Noto quartò, ſubiectum proprium, & immediatum huius oppoſitionis haud eſſe vnã propoſitionem ſolam: quamuis enim ab vna ſolitarie ſumpta veritas falſitatem, & è conuerſo, & quantitas vniuerſalis particularem, aut hæc illam excludat; ecquiſ tamen in vna propoſitione, præſcindendo à quauis alia, contradictionem, contrarietatem, ſubcontrarietatem, aut ſubalternationem agnoſcat? at de oppoſitione, quatenus has ſpecies comprehendit, agimus.

14 Noto quintò, ſubiectum proprium, & immediatum, ac veluti campum huius oppoſitionis, & luctæ eſſe duas propoſitiones eiſdem omnino conſtantes extremis vt ſic coaleſcant in vnũ quodammodo ſubiectum, ſeu materiam, circa quam ſit oppoſitio, ſicut ad huius veritatem, & naturam oportet. Verbi gratia; bina hæc propoſitio, omnis homo currit, aliquis homo non currit, ita eſt inſtituta, vt ab ea inſtar vnus conſiderata, propter vnitatem extremorum, quæ ſunt maior, ac potior illius pars, veritas aliqua ſemper excludat omnimodam falſitatem, nec ſinat illam ex toto, & proruſ falſam, eſſe; & falſitas etiam ex parte in ea locum habens

eius plenam veritatem tollat, neque permittat vnquam, illam eſſe omnind, & adæquate veram. Quod aliis terminis communiter dici ſolet, ambas nimirum eius complexionis partes, nec poſſe eſſe ſimul veras, nec ſimul falſas. Deinde duplex hæc propoſitio, omnis homo currit, nullus homo currit, ita eſt comparata, vt falſitas ei aliquatenus conueniens & ratione vnus ſaltem partis, excludat ab ea perfectam veritatem, & prohibeat, ne ſit ratione vtriuſque, & omnind vera: at è contrario veritas illius haud ita vincit eius falſitatem, nec prohibet, quominus ex toto, & quoad vnã, alteramque propoſitionem ſimplicem, ſit falſa. Quod aliis terminis dici conſuevit, vtramque ſcilicet non poſſe eſſe ſimul veram at poſſe eſſe ſimul falſam. Pari modo ab hac propoſitione, duplici quidem, ſed ritu vnus cogitata, aliquis homo currit, aliquis homo non currit, veritas excludit falſitatem, nec ſinit ambas eſſe ſimul falſas; at non è diuerſo falſitas veritatem, cum poſſint ambæ ſimul eſſe veræ. Similiter par hoc enunciationum, omnis homo currit, aliquis homo currit, tale eſt, à quo vniuerſalitas perfectam, & meram particularitatem, & particularitas perfectam, & puram vniuerſalitatem ejiciat.

15 Noto ſextò, hanc oppoſitionem eſſe logicam tum ratione ſubiecti, circa quod exercetur, haud enim eſt vnũ reuera, & phyſicè, ſed logicè, & beneficio intellectus, qui nulla vnionum diuerſarum ratione habita ſolam extremorum vnitatem penſi habet, eamque attribuit duplici propoſitioni, quas inſtar vnus ſubiecti, circa quod diuerſa pugnent accidentia, conſiderat: tum etiam ratione horum; nam veritas, & falſitas, vniuerſalitas, ac particularitas, penes quas eſt eiufmodi oppoſitio, logica ſubjiciuntur facultati, nec non à propoſitione circa quam ſine fœdere bellant, haud ſemper diſtinguuntur phyſicè, & realiter, imò nunquam iuxta non paucos, vt ſuperius viſum. Noto ſeptimò, quamuis oppoſitio iſta ſit accidentium propoſitionis immediatè, & propriè, at quodammodo attribui vim propoſitioni reſpectu alterius, eiufque ad eſſe immediatè, ac denominatiuè. Ratio huius eſt, quoniam ſicut ignis, & aqua v.g. dicuntur oppoſiti inuicem, in calore, & frigore, non, quod duo illa ſuppoſita ſubiecti communis, in quo poſſunt recipi, aut circa quod pugnent, alicuius oppoſitionis ſtrictæ, & immediatæ ſint capacia ſuapte natura, ſed, quod oppoſitio vera earum primarum qualitatum prædictis attribuat elementis; ita ſimiliter in præſenti, quæ eſt inter accidentia propoſitionis, ſcilicet veritatem, & falſitatem, vniuerſalitatem, ac particularitatem, oppoſitio, ea actibus ipſis iure merito poteſt, ac ſolet assignari.

16 Hinc oppoſitionem in communi ita definio: eſt incompoſſibilitas logica, & per ſe accidentium propoſitionis: Hæc definitio conuenit omni oppoſitioni, vt conſtat ex dictis, ſic tamen, vt ad eius ſpecies in particulari non deſcendat: accidentia enim propoſitionis abſtrahunt, ab eo, quod ſint, quantitas eius, aut qualitas, aut conſequentè hæc qualitas præ illa, vel etiam quantitas hæc, magis, quam illa. Particula ea, *Logica*, facit hanc oppoſitionem diſſerre à phyſica vnus propoſitionis cum alia in eodem intellectu, ei ſimili, per quam calor v.g. ab aqua frigus, & hoc illum expellit; necnon ab oppoſitione veritatis, & falſitatis, aut vniuerſalitatis, ac particularitatis, circa vnã, eandemque realiter propoſitionem: hæc enim, etſi ſit quodammodo logica ratione formarum, quas opponit, haud tamen omnino, & ex parte ſubiecti, vt pote quod non logicè,

sed physicè & realiter vnum est, non secus, atque quoduis aliud. Particula illa, *per se*, cur sit addita, statim constabit.

17 Quæ cum ita sint, hæc definitio, nisi fallor, difficultates omnes aduersus alios à nobis obiectas exhaurit, & multa ab aliis inexplicata declarat; id autem præsertim, cum nam propositiones oppositæ debeant eo ipso participare utroque termino, siue constare eodem subiecto, & prædicato? Hæc namque, Deus est iniustus, Deus est ignorans, haud possunt esse simul veræ; cedo ergo, quamobrem non opponuntur, tamen diuerso prædicato consent? qui proprium, & immediatum subiectum oppositionis aiunt esse vnam tantum propositionem, huius rei nullam rationem redere possunt, quæ ex toto satisfaciatur, si subiectum proximum, & rigorosum oppositionis sit vtraque propositio instar vnus considerata cum fundamento eorundem extremorum, sic, vt non, nisi ex hoc subiecto in alterutram propositionem oppositio deriuetur quodammodo, si, inquam, ita se res habeat, perspicuum erit, cur nam tales propositiones sint oppositionis, qua de loquimur, expertes.

18 Quod, si quis dicat, seorsim à ratione à nobis tradita, responderi posse, eas ideo non opponi, quia licet non possint esse simul veræ, id magis est beneficio materiae peculiaris, circa quam sunt, quam formæ, aut modi, quo eam respiciunt: alia namque propositiones eiusdem formæ possunt esse simul veræ, vide licet hæc, Petrus est iniustus, Petrus est ignorans; is, inquam, facillè poterit impugnari hoc modo: si repugnaret quæuis materia propositionum extra Deum, & præter eum cuncta essent impossibilia, nihilominus prædictæ enunciationes haud essent veræ, sed potius altera earum falsa foret per se loquendo, & in omni materia, nulla namque daretur, nisi ea, circa quam versantur ambæ: sed tum non essent contrariæ, aut oppositæ. Rursus quid dicent aduersarij ad has propositiones, Petrus non est idem secum, Paulus non est idem secum, nam in nulla materia possunt esse simul veræ, cum de nullo obiecto possit affirmari distinctio à seipso, siue, quod non sit idem secum: an ergo erunt oppositæ: an contradicunt inuicem? Denique quod propositiones, ne in simili, siue, quod perinde est, in alia materia seruata eadem forma possint esse simul veræ, aut simul falsæ, prouenit ex eo, quod utroque termino participant, eodemque subiecto, & prædicato cohereant; illud ergo si confert ad oppositionem, non poterit non conferre, & hoc secundum, atque adeo, quod diuersæ propositiones ob identitatem extremorum in idem veluti subiectum coalescant: aliunde verò his terminis resluculentius explicatur, eiusque ratio à priori satis probabilis affertur, quod à posteriori certum est, & ab omnibus admissum. Quoniam autem oppositio accidentium propositionis, eorum nimirum, quæ logica sunt ac præsentis instituti, refunditur in ipsas propositiones, & vna illarum dicitur opposita alteri, vt superius visum, idcirco potest huic loquendi modo nostra definitio accommodari, & ita refingi; est repugnantia logica duarum propositionum in accidentibus suis, eaque per se, & formalis. Quæ definitio ex priori, à qua parum diffidet, satis est perspicua, & vltiori explicatione non indiget.

19 Quando autem posterior magis consonat modo, quo de oppositione communiter loqui solemus, eius normam sequar in definiendis speciebus oppositionis. Primam, ac potissimum, idelicet contradictionem ita definio; est repugnantia logica duarum propositionum in veritate, & falsitate, eaque per se, & formalis. Repugnantia logica duarum propositio-

num, est genus, quo conuenit cum contrarietate, subcontrarietate, & subalternatione; particula, *in veritate & falsitate*, non significat, quod veritas vnus pugnet cum falsitate alterius, aut e conuerso, quod vnus falsitas cum alterius veritate, quando potius alterutrius veritas cum alterius sit falsitate coniuncta, & e contrario, ambæque mutuo se inferant, ac postulent; haud etiam significat ea particula, quod veritas cuiusuis pugnet cum veritate alterius, & falsitas cum falsitate; quamuis enim ita se res habeat, tamen hæc non est oppositio logica, siquidem vt calor, v.g. non opponitur physicè calori, sed frigori, ita veritas non opponitur logice alteri veritati, aut falsitas falsitati, sed altera alteri quodammodo: quocirca eius sensus est, pugnare veritatem & falsitatem mutuo circa complexum vtriusque propositionis, & necessario veritatem aliquam in eo reperiri, quæ tollit, quo minus habeat plenam, & omnimodam falsitatem, & similiter inadæquatam in eo falsitatem inueniri, merito cuius haud possit habere integram, ac perfectam veritatem. iuxta superius dicta. Particula, *per se & formalis*, addita est propter hæc, omnis homo est animal, nullus homo est animal, quæ quamuis repugnent in veritate, & falsitate, nec possint esse simul veræ, nec simul falsæ, id tamen est per accidens, & ratione peculiaris materiae, circa quam sunt ambæ, non tamen per se, & ratione formæ, iuxta quam struuntur: strui namque possunt alie eiusdem formæ in alia materia, quibus liceat esse falsis, vt omnis homo currit, nullus homo currit.

20 Paulò etiam aliter eadem vltima particula definitionis nostræ potest exponi, nimirum vt significet, ita non posse propositiones, quæ contradicunt esse simul veras, vt veritas vnus inferat aliam non esse veram, & ita non posse simul falsas esse; vt falsitas similiter vnus aliam haud esse falsam concludat: ex quo vltius fit, semper in eis oportere reperiri veritatem, quæ non permittat esse ex toto falsas, & falsitatem, quæ non sinat esse ex toto veras; vbi potissimum natura contradictionis elucet. Quamuis autem eæ propositiones, omnis homo est animal, nullus homo est animal, nequeant esse simul falsæ, haud tamen ex falsitate vnus inferitur legitime aliam non esse falsam, sed, quod talis sit, potius habet à se ipsa sola, & materia circa quam immediatè versatur: alioqui etiam ex huius falsitate, omnis homo currit e.g. fieret lehitime hanc non esse, simul falsam, nullus homo currit.

21 Porro quod altera propositio sit affirmatio, & altera negatio eiusdem de eodem, data opera omissum à nobis est in definitione contradictionis: nam repugnantia mutua in qualitate, nimirum veritate, ac falsitate, oritur ex peculiari quadam repugnantia secundum affirmationem, & negationem, altera ergo expressa, subintelligitur altera, nec necesse est eam amplius exprimi: imo amplius expressa redundat, vt vt concedatur ad essentiam oppositionis pertinere. Rursus par enuntiationum, peculiari modo affirmans, & negans idem de eodem est veluti subiectum oppositionis contradictoriæ, circa quam exercetur: subiectum autem non est de essentia oppositionis formarum, sed ab ea connotatur extrinsecè. Quod autem est à nobis omissum inter definiendam contradictionem, id ipsum iisdem de causis omittetur postea in definitione contrarietatis, & subcontrarietatis. Quocirca perperam aliqui definiunt triplicem illam oppositionem nuper memoratam, per affirmationem, & negationem eiusdem de eodem, & simul per repugnantiam in veritate sola, aut falsitate sola, aut vtraque simul.

Atque

22 Atque hinc colligo, affirmationem, & negationem alio ex titulo præter eum, quem tract. præc. c. 2 exhibui dici quodammodo posse, qualitatem, ac proprietatem accidentariam propositionis, & veritatem, ac falsitatem eius essentiam nimirum, si sumatur propositio, non secundum se præcisè, sed pro ut oppositionem cum alia gerens: id enim, quod immediate, & magis propriè opponitur, eo modo, quo sumitur oppositio in præsentī, est veritas, ac falsitas, propositio siquidem ipsa, nisi mediatè, denominatiueque non opponitur alteri; quantitas autem una quamvis opponatur alteri immediate, & (logicè loquendo) rigorosè, & propriè, ut haud ita post constabit, at subalternè tantum, cum interim ceteræ oppositiones, quarum quævis est subalterna maior, in concreto sumptæ importent principaliter, & in recto, adeoque essentialiter veritatem, & falsitatem, propositionem verò affirmantem, ac negantem, non nisi in obliquo, & connotatiue, adeoque non essentialiter, sed potius accidentariò.

23 Oppositionem contrariam ita definitio: est repugnantia logica duarum propositionum, in veritate tantum, eaque per se, & formalis. Omnes particulæ ex dictis sunt perspicuæ; altera enim subit rationem generis; altera verò addita est propter has, omnis homo est animal, nullus homo est animal; quæ formaliter, & per se tantum differunt in veritate, esto materialiter, & per accidens in falsitate etiam repugnent: media, nimirum *in veritate tantum*, haud significat, quod veritas earum cum falsitate non repugnet; sicut enim calor v. g. physicè non opponitur, nisi cum alia qualitate, videlicet frigore, sumptus autem solitarie est incapax oppositionis, ita similiter, & seruata eadem propositione, vsu venit in præsentī: denotat ergò oppositionem veritatis, non esse mutuam, sed falsitatem alicuius propositionis contrariæ, necessarium omnino esse, & semper expellere perfectam veritatem, ac prohibere, ne sint ambæ propositiones veræ, cum tamen è conuerso earum veritas haud semper plenam, ac numeris omnibus absolutam falsitatem ab iis excludat.

24 Oppositionem subcontrariam hunc in modum definitio: est repugnantia logica duarum propositionum, in falsitate tantum, eaque per se, & formalis. Prima particula est genus; vltima adhibetur propter has, aliquis homo est animal, aliquis homo non est animal, quæ tantum nequeunt esse simul falsæ per se, & formaliter, quamuis materialiter, & per accidens nè possint etiam esse simul veræ: particula, *in falsitate tantum*, iuxta dicta denotat perfectam falsitatem duarum necessario excludi debere à veritate alterutrius.

25 Aliqui in trium oppositionum nuper explicatarum definitione expungendam censent, eam particulam, *per se, & formalis*, eiusque loco substituentiam hanc, *in materia contingenti*; quasi oppositio contradictoria sit, qua duæ propositiones nequeunt esse simul veræ, aut falsæ in materia contingenti; contraria, qua nequeunt esse simul veræ in materia etiam contingenti, benè tamen falsæ, subcontraria, qua nequeunt in eadem materia esse simul falsæ, at possunt esse simul veræ. Sed, ut rectè animaduersum est à Conimb. nostris impræsentiarum articulo 3. immeritò restringunt authores hi, repugnantiam prædictarum oppositionum in qualitate ad solam materiam contingentem, cum etiam ea aliquando in materia necessaria locum habeat. De contradictoriis haud est vlli dubium, siquidem in nulla possunt esse simul veræ, aut simul falsæ: quocirca ob id adiciunt aduersarij eam particulam in earum defi-

initione, quod tantum respectu illius censeant eas differre à contrariis & subcontrariis, quippe quæ in materia necessaria, & non contingenti, nec possunt esse simul veræ, nec simul, falsæ, ut patet in his, omnis homo est animal, nullus homo est animal, aliquis homo est animal, aliquis homo non est animal. Cæterum hæc doctrina non est vniuersim vera: namque etiam in materia necessaria aliquando contrariæ possunt esse simul falsæ, ut cernere est in his, omne animal est homo, nullum animal est homo, interdum etiam in ea subcontrariæ possunt esse simul veræ, ut cernere datur in his, aliquod animal est homo, aliquod animal non est homo.

26 Alio quoque modo definiri possunt tres prædictæ oppositiones: nam contradictio dici potest, ea, merito cuius una propositio affirmat, aut negat id, quod præcisè sufficit, & requiritur ad falsificandam alteram, contraria verò per quam affirmat, aut negat una propositio plusquam sufficit ad falsificandam aliam: subcontraria verò, beneficio cuius affirmat propositio quædam aliquid ab alia negatum, aut negat aliquid affirmatum ab alia, nihil tamen, quod sufficiat ad alteram falsificandam. Quamobrem hæc propositiones erunt contradictoria, omnis homo est animal, aliquis homo non est animal, quia posterior negat aliquem hominem esse animal, hoc autem præcisè sufficit, & requiritur ad falsitatem prioris, nec non hæ, nullus homo est animal, aliquis homo est animal, quia secunda tantum affirmat aliquem esse animal, hoc autem est præcisè sufficiens, & requiritur ad falsitatem primæ: ceterum hæ, omnis homo est animal, Petrus non est animal, haud sunt contradictoria, quoniam, ut rectè animaduertit Arriaga disp. 2. sum. sect. 4. subsec. 1. num. 20. posterior negat quidem, quod præcisè sufficit ad falsitatem prioris, non tamen, quod requiritur ad eam, ut enim hæc propositio, omnis homo est animal, sit falsa, neutiquam opus est, ut Petrus non sit animal, sed satis est, ut Ioannes, aut quiuvis alius. Rursus hæ, omnis homo est animal, nullus homo est animal, sunt contraria, quia posterior negat plus, quam sufficit ad falsitatem prioris, & è diuerso prior affirmat plusquam sufficit ad falsificandam posteriorem, quandoquidem, ut altera sit falsa, satis est, ut, vel vnus homo non sit animal, & ut altera haud sit magis vera, ut, vel vnus tantum sit animal. At hæc, aliquis homo est animal, nihil affirmat, quod sufficiat ad falsificandam hanc aliquis homo non est animal: quamuis enim posterior ista sit falsa, eius tamen falsitas non infertur sufficienter ex eo, quod aliquis homo sit animal, sed ex eo, quod omnis sit animal, & è contrario etiam hæ, aliquis homo non est animal, non negat, quod sufficit ad falsificandam hanc, aliquis homo est animal; tum, quia ista non est falsa; tum, quia esto, esset, profectò eius falsitas haud posset colligi, ex eo, quod aliquis homo non sit animal, sed ex eo, quod nullus sit animal, alioqui hæc etiam esset falsa, aliquis homo currit, propterea, quod aliquis alius non currat: quapropter ambæ propositiones illæ, quarum altera aliquem hominem currere affirmat, altera negat, & quæcunque alix id genus, sunt subcontrariæ.

27 Porro autem definitiones hæc posteriori loco traditæ id habent commodi, quod in eis non sit opus restrictione illa *per se, & formalis*; nec non quod in eis nullius fiat exceptio materiæ, sed in qualibet omnes ex æquo procedant. Cæterum ut valeant, et si voce tenus importent in recto, & principaliter affirmationem, & negationem, at re ipsa, & in mente rerum

rerum propt sunt fida interprete, debent eas importare in obliquo, ac tantum connotatiue: proinde reducendæ sunt ad has, aliasve similes: contradictio est mera sufficientia vnius propositionis ad falsificandam alteram; contrarietas plus, quam sufficientia; subcontrarietas, defectus sufficientiæ.

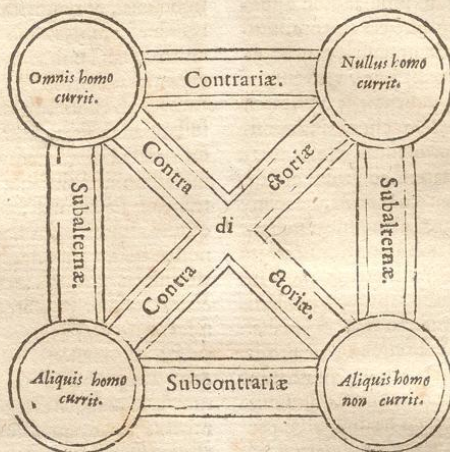
28

Oppositio subalterna, quæ sola restat, est oppositio logica duarum propositionum, quoad solam quantitatem, eaque *per se*, & *formalis*, prima particula rationem habet generis, secunda rationem differentię; haud enim subcontrariæ opponuntur quantitate; haud contrariæ, & contradictoriæ quantitate solum, sed etiam qualitate, quæ in illis sicut & in subcontrariis debet esse diuerſa; tertia additur propter has, omnis homo est animal, aliquis homo est animal, nullus homo est lapis, aliquis homo non est lapis, quarum neutra possunt esse simul falsæ, adeoque alterutra repugnant inuicem in qualitate aliqua; id tamen est per accidens, & ratione peculiaris materiæ, non per se, ac beneficio formæ, alia siquidem eiusdem formæ, modique possunt esse simul falsæ, sicut & simul veræ, nimirum hæc, omnis homo currit, aliquis homo currit, nullus homo currit, aliquis homo non currit, videlicet, si, aut omnis currat, aut nemo currat: quod autem altera possit esse vera, & altera falsa, altera, inquam, & altera verarumvis, solo nimirum Petro currente, negari etiam nequit, sed non obstat definitioni nostræ: quæ, ut hoc etiam animaduertam, comprehendit, tum

prædicatas subalternas, tum etiam has, Petrus, & Paulus currit, Petrus, vel Paulus currit, aliasque id genus: quamuis enim vtraque sit singularis, tamen singularitas subdiuidi potest in alias duas quantitates diuerſæ rationis, quarum vna potest dici singularitas vaga, altera copulata: Quam subdiuisionem, ac diuersitatem tamen auctores non exprimant, haud tamen eam negant, aut possunt: etenim eius extrema tam differunt, quam, omnis homo, & aliquis homo, cum omnis homo comprehendat non sine copulatione quadam totam collectionem hominum, & aliquis homo eandem nullo dempto sed vagè, & cum disunctione quadam: par autem est ratio Petri, & Pauli, & Petri, vel Pauli, nam alteruter cohibet eandem collectionem, sed non eodem modo, sed diuerso; vnus nimirum copulatè, aut, si mauis copulatiue, & alius vagè: vtriusque ergo dissimilis est quantitas, aut certè erit similis, & eadem omnis, & alicuius hominis.

Aliter etiam iuxta dicta definiri potest vltima hæc oppositio, ut sit, per quam duæ propositiones idem affirmant, aut, per quam duæ idem negant, sed altera plus, altera minus, cum tamen propositiones quocunque alio modo oppositæ ita sint institutæ, ut earum altera affirmet, & altera denegat. Nuncupatur hæc oppositio subalterna, quoniam vna propositio opposita est subalternans, & continens aliam instar totius, alia vero priori subalternata, & ab ea contenta ritu partis, ut intuitu constabit.

29



CAPVT III.

Oppositionum leges.

30

Leges quatuor oppositionum à nobis hactenus suppositæ, & ab Aristotele traditæ, atque à nullo non admittæ sunt huiusmodi: propositiones contradictoriæ nequeunt esse simul veræ, aut simul falsæ: contrariæ nequeunt vnquam esse simul veræ: subcontrariæ nunquam possunt esse simul falsæ: subalternæ in aliqua materia possunt esse simul veræ, nec non simul falsæ. Probatur autem de contradictoriis, fieri non posse, ut sint simul veræ, aut simul falsæ: impossibile est, idem simul esse, & non esse; item necessario quodlibet est, vel non est, quibus principiis, qui dissentiat, is candidos Phœbi radios negabit, adeo sunt euidentia, ac manifesta:

ut si hæc propositiones ex.g. omnis homo currit, aliquis homo non currit, essent simul veræ: idem simul esset, & non esset: homo enim esset currens, propter veritatem vnius propositionis contradictoriæ, & idemmet non esset currens, propter veritatem alterius. idemmet, inquam, quia aliquis includitur in omni: quod si eiusmodi contradictoriæ essent simul falsæ, quoddam nec esset nec non esset, nam homo non esset currens, propter falsitatem prioris, & idem simul non esset non currens, propter falsitatem posterioris; eam nimirum esse falsam, est hominem, quem adstruit non currere, aliter se habere adeoque non sortiri, quod sit non currens. Vel paulo aliter; si verum est, aliquem hominem non currere, ergo aliquis non currit, sit ergo Petrus, par enim cuiuslibet ratio, Petrus ergo non currit: Deinde si omnis homo currit, Petrus, qui continetur in omni currit, adeoque Petrus simul currit, & non currit, nec impossibile erit idem simul esse, & non esse quod,

quod, si falsum est, aliquem hominem non currere, demum esse Petrum, in quo id est falsum, & qui definit non currere, Petrus ergo definit non currere: rursus si falsum est omnem hominem currere, ergo omnis homo, & qui in eo clauditur Petrus, non currit, ac proinde is simul non currit, & definit non currere, siue, quod instar est, nec currit; nec non currit, & sic haud opus erit, quodlibet esse, vel non esse.

31 Hinc secundo probatur duas contrarias haud posse esse simul veras, nam, si hæ contrariæ, v. g. omnis homo currit, nullus homo currit essent simul veræ, etiam hæ contradictoriæ, omnis homo currit, aliquis homo non currit, essent simul veræ, contra quam probatum pauld supra; prior quidem, propterea, quod sit communis, tum contrariis, tum contradictoriis, posterior verò, nimirum aliquis homo non currit, quia continetur in hac nullus homo currit, quæ supponitur vera: Aut pauld aliter ex dictis; si est verum omnem hominem currere, ergo & Petrum: deinde si verum, nullum currere, ergo & Petrum non currere: nam ex veritate vniuersalis, recte colligitur, veritas particularis sub ea contenta: vbi ergo duæ contrariæ sint simul veræ, duæ quoque contradictoriæ singulares, nimirum Petrus currit, Petrus non currit, erunt simul veræ: at nullæ contradictoriæ possunt esse simul veræ; atque inter omnes nullæ tam euidenter, ac manifeste simultaneam veritatem respuunt, quam quæ sunt ambæ singulares, vt optimè animaduertit Hurdus in præsentia.

32 Iam quod duæ subcontrariæ nequeant esse simul falsæ, suadetur: nam, vt ex præcedenti tabula constat, contradictoriæ subcontrariarum sunt inuicem contrariæ, harum videlicet, aliquis homo currit, aliquis homo non currit, hæ omnis homo currit, nullus homo currit: ergo si subcontrariæ possunt esse simul falsæ, earum contradictoriæ poterunt esse simul veræ: adeoque duæ propositiones inuicem contrariæ simultaneam veritatem admittent, quod si contrariæ, ergo & inuicem contradictoriæ: alterum enim ex altero sequitur: vtrumque autem repugnare, iam probatum. Seu pauld aliter, vbi duæ subcontrariæ possint esse simul falsæ, fieri non potest, quin etiam duæ contradictoriæ sint simul falsæ: etenim ex falsitate particularis optimè inferitur falsitas vniuersalis, sub qua continetur; alioqui profecto erit, vt particularis, & subalternata sit falsa, & vniuersalis, ac subalternans vera, vnde ab hac ad illam, v. g. ab eo, quod omnis homo currat ad cursum alicuius hominis haud poterit argui: tum sic; ergo si hæc est falsa, aliquis homo currit, simul cum sua subcontraria, etiam erit falsa hæc, omnis homo currit, simul cum eadem subcontraria prioris, videlicet hæc, aliquis homo non currit, adeoque simul cum sua contradictoria. In summa, nequit falsum subesse alteri subcontrariarum, huic nimirum negatiuæ aliquis homo non currit, quin tota hominum collectio currat: nam, si vel vnus quiescat, non falsa, sed vera erit ea propositio; quippe vaga, ac proinde vno solo indiuiduo contenta: at hoc ipso, quod tota hominum collectio in cursum conspiret, altera subcontraria affirmans, scilicet, aliquis homo currit, falsa esse nequit; data ergo falsitate vnus constare non potest falsitas alterius, & sic ambæ simul esse falsæ non sistent.

33 Denique subalternas posse esse simul veras, ac simul falsas, & eam, quæ est vniuersalis, vbi semel sit vera, concludere veritatem particularis, & hanc, vbi sit falsa, deducere falsitatem illius, suadetur à priori: quandoquæ datur totum, nequit non dari eius pars, sed obiectum vniuersalis est totum continens veluti partem obiectum particularis: illo ergo dato sicut

representatur per actum, nequit hoc non dari similiter, adeoque veritas prioris actus est coniuncta cum veritate alterius: rursus non data parte, repugnat inueniri totum: vbi ergo non detur obiectum, subalternata propositionis, adeoque falsa sit hæc, aliquis homo currit, haud poterit reperiri obiectum vniuersalis, & subalternantis, ac proinde hæc, omnis homo currit, nequibit non esse falsa. Insuper à posteriori potest idiplum ita probari, fac enim hanc esse veram omnis homo currit, certè eo ipso hæc erit etiam vera, aliquis homo currit, alioqui si falsa sit, eius contradictoria erit vera, nimirum ista, nullus homo currit, adeoque duæ contrariæ simul erunt veræ, & quod inde sequitur, duæ contradictoriæ: deinde fac hanc, aliquis homo currit, esse falsam, sanè eo ipso erit etiam falsa hæc, omnis homo currit; alioqui si sit vera, eius contraria erit falsa, videlicet ista, nullus homo currit, & cum hæc sit contradictoria prioris, quæ affirmat aliquem hominem currere, fiet, duas contradictorias esse simul falsas. Pari modo differi potest de subalternis negatiuis, cuiusmodi sunt, nullus homo currit, aliquis homo non currit.

Ad oppositas opus est, vt earum prædicatum, & subiectum sit idem in se, & quoad suppositionem, ampliationem, restrictionem, alienationem, appellationem, & circumstantiis temporis, & loci, aliasque omnes. Identitas in se debet esse penes solam rem, nec requiritur etiam voce tenus, quiddid Sotus repugnet: nam, hæ, omnis ens existit, nullus gladius existit, vera ratione opponuntur: quod expresse docet Aristoteles 1. elenchorum, cap. 4. *contradictio*, inquit, est *oppositio eiusdem non nominis, sed rei*; vbi identitatem rei, non verò nominis postulat: quod autem mox subiungit, *non nominis synonymi, sed rei*, non ita interpretandum est, quasi eius merito nominum diuersitatem, & synonymiam ab oppositione reiiciat: sic enim sibi contradiceret: sed ibi oppositionem primario inter res, earumque conceptus, non verò inter nomina reperiri significat, eo, quod eadem nomina aliter significare, ac proinde non opponi possent, si hominibus libuisset.

Identitas quoad suppositionem haud est eo rigore exigenda, vt, sicubi varietur suppositio, nulla ibi possit esse oppositio: nam, vt scite animaduertunt Comnimbrenses, Tartaretus, & alij plures, variari potest alicubi suppositio terminorum, quin propositiones eis constitutæ propterea desinant opponi: in primis enim subiecta harum, omnis homo currit, aliquis homo non currit, supponunt longè aliter; nimirum prius copulatiuè, & posterius disiunctiue: & tamen ambæ propositiones sunt contradictoriæ. Par ratio harum, nullus homo currit, aliquis homo currit. Deinde hæ, omnis homo currit, Petrus non currit, sunt contrariæ, quantumuis subiectum vnus supponat vniuersaliter, & alterius singulariter. Vterius hæ, cuiuslibet hominis omnis equus est albus, cuiuslibet hominis aliquis equus non est albus, sunt contrariæ, vt docet præter alios Arriaga disp. 2. sum. sect. 4. sub. 4. num. 35. possunt enim esse simul falsæ, si nimirum Petrus nullum habeat equum album, sed omnes nigros, & Paulus è diuerso omnes albos, & nullum nigrum: præterquam, quod prior earum affirmat plusquam requiritur ad falsificandam posteriorem; hæc enim erit falsa, etiam si non cuiusuis, sed tantum alicuius hominis aliquis equus non sit albus: nihilominus alterius subiectum supponit partim copulatiuè, partim disiunctiue, priori modo videlicet obliquo tenus, posteriori verò recto tenus alterius autem subiectum omnino copulatiuè, seu distributiue.

Que

36

Quocirca quadrifariam intelligendum est, suppositionem terminorum debere esse in presenti eandem, & non posse esse diuersam, quin oppositionem destruat, ac de medio eximat. Primo namque, si suppositio termini in vna propositione sit pro vna re, & in alia pro alia omnino distincta à priori, nulla duarum propositionum erit oppositio, quāvis prima fronte polliceantur eam voces. Atq; hinc est, enunciationes istas, mater diligit filium, mater non diligit filium, mus est syllaba, mus non est syllaba, sed potius animal, canis latrat, canis nō latrat, sed potius lucet, omne animal fuit in arca Noë, aliquod animal non fuit in arca Noë, omnis homo vigilat, aliquis homo non vigilat, istas, inquam, esse simul veras, & neutiquam opponi, dummodò, quod frequenter accidit, in primis mater modò supponat pro Anastasia, modo pro Catharina, & in secundis, mus, nunc pro animali, nunc pro voce tantum, & in tertiis canis, iam pro terrestri, iam pro solo sydereo, & in quartis animal prius pro generibus singulorum, deinde pro singulis generum, & in postremis homo pro solis existentibus ex vna parte, & ex alia pro possibilibus etiam, lucisque vsura destitutis. Quod si termini prædictarum propositionum pro eadem re supponant, ac diuersitatem in supponendo nuper memoratam exuant, ita quidem ex eis multiplex oppositio resultabit, & singularum, quas constituant, altera erit vera, & altera falsa, vt perpendiculari liquebit.

37

Præterea secundò, si suppositio termini in vna propositione sit confusa, & in alia copulatiua, nulla duarum erit oppositio; quare hæ non sunt oppositæ, sed ambæ potius veræ, aliquis oculus requiritur ad videndum, nullus oculus requiritur ad videndum, si, quod multoties vsuuenit, aliquis oculus in priori supponat confusè, & habeat hunc descensum, vel hic oculus, vel ille requiritur ad videndum, & in posteriori nullus oculus supponat copulatiuè, & sortiatur hunc descensum, nec hic oculus requiritur ad videndum, nec ille oculus requiritur ad videndum: prius enim, & posterius e quid aliud est, quam neutrum oculorum requiri determinatè ad videndum, alterutrum tamen indeterminatè requiri: horum autem vtrumque verissimum est, adeoque propositiones, quæ id adstruunt, omnis proflus falsitatis sunt expertes. Deinde tertio, suppositio copulata termini in vna enunciatione, & copulatiua, vel etiam disunctiua illius in alia, haud permittit ambas opponi: quamobrem hæ non sunt oppositæ, omnes Apostoli Dei sunt duodecim, omnes Apostoli Dei non sunt duodecim, siue nulli sunt duodecim, sed potius ambæ simul veræ, si omnes Apostoli supponant copulatè, & quam constituunt, propositioni hunc sensum tribuant, tota hæ collectio singularis Apostolorum est duodenaria; & nulli Apostoli supponant copulatiuè, seu distributiue, & propositionem, quam inchoant, huius sensus efficiant, nec hi Apostoli eam collectionem singularem constituentes sunt duodecim, nec illi sunt duodecim, &c. Par ratio est harum: omnes Apostoli Dei sunt duodecim, aliqui Apostoli Dei non sunt duodecim. Denique quarto, suppositio simplex termini in vna propositione, & personalis: illius in alia, tollit earum oppositionem; quæ de causa, hæ non sunt oppositæ, sed simul veræ, homo est species, aliquis homo non est species.

38

Quapropter, vt propositiones illæ, aliquis oculus requiritur ad videndum, nullus oculus requiritur ad videndum, sint oppositæ, & nequeant esse simul veræ, in priori debet supponere aliquis oculus

determinatè, & hunc sensum reddere, vel hic requiritur ad videndum, vel ille ad id requiritur, & in posteriori copulatiuè, seu distributiue, eo modo, ac sensu, qui numero superiori manet explicatus, & ita prior erit falsa, & posterior vera propter rationem nup. r. traditam, videlicet, quia nullus oculus requiritur ad videndum determinatè, esto aliquis indeterminatè. Vel debet aliquis oculus supponere confusè in vna, hoc pacto, vel hic vel ille requiritur ad videndum, & in altera nullus oculus copulatè hunc in modum, nec hic, nec ille oculus requiritur, sed potius tota collectio nihil includit vllatenus necessarium ad videndum, aut quo determinatè opus sit ad id functionis; atque ita affirmatiua erit vera, & negatiua falsa. Rursus vt propositiones illæ, omnes Apostoli Dei sunt duodecim nulli sunt duodecim, opponantur inuicem, debet subiectum prioris non minus, quam posterioris supponere distributiue, vt eius sensus sit, quibuscunque conuenit esse Apostolos, eis etiam conuenit esse duodecim, siue hi Apostoli sunt duodecim, & illi sunt duodecim &c. & ita affirmatiua erit falsa, & negatiua vera. Vel certè ad earum oppositionem opus est, vt subiectum in vtraque supponat copulatè, vt sensus prioris sit, tota collectio Apostolorum est duodenaria numero, & posterioris, nec hi, nec illi, nec omnes collectiue sumpti sunt duodecim, siue, quod iuxta est, tota eorum collectio non est duodenaria: atque ita propositio affirmatiua erit vera, & negatiua falsa. Tandem quæ negant, & affirmant hominem esse speciem, reddi possunt oppositæ, & in veritate, ac falsitate repugnantes, hoc modo si procedant, omnis homo est species, aliquis homo non est species, sicut enim posterior supponit personaliter, & habet hunc descensum; ergo, vel hic homo non est, vel ille non est species &c. adeoque est necessariò vera, ita etiam prior supponit personaliter, & gaudet hoc descensu; ergo hic homo est species, & ille homo est species &c. ac proinde est necessariò falsa.

39

Atque hæc de suppositione, quatenus prodest, aut obest oppositioni. Quod attinet ad cæteras conditiones terminorum paulo suprâ propositas, in primis hæ cæci vident, cæci non vident, iustus peccat, iustus non peccat, non sunt oppositæ, si in primis distrahatur subiectum ad tempus præteritum, ac diuersum ab eo, quod importat copula, aut, si iuxta aliorum phrasim, eamque non minus communem amplietur in primis, secus vero in secundis. Rursus hæ non sunt oppositæ, sed simul veræ, Petrus stat, Petrus sedens non stat, propter restrictionem subiecti in posteriori, quin prioris subiectum restringatur. Item hæ, omnis homo est animal, aliquis homo pictus non est animal, haud opponuntur inuicem, eo, quod subiectum secundæ solius alienetur. Insuper hæ, omnis sunt oppositionis expertes, Innocentius Decimus est Papa, Innocentius, decimus non est Papa, si particula, *decimus*, modo suprâ Innocentium, modo supra Papam appellet: eadem rationem hæ, Philippus regit, non Philippus regit, haud sunt contradictoriæ, aut oppositæ, quoniam negatiuncula illa, *non*, appellat suprâ subiectum, non verò supra copulam, siue, quod perinde est, quia non negat, sed infinitat: quocirca merito eius appellationis non est idem vtriusque propositionis subiectum, sicut ad oppositionem opus, sed aliud, & aliud; denique neutiquam opponuntur hæ, Petrus sedet, Petrus hic non sedet, Petrus ambulat aliquando, Petrus nunc non ambulat, videlicet propter diuersas circumstantias temporis, & loci.

Ex

40 Ex huius doctrina capitis pleraque aduersus leges oppositionis argumenta possunt facili negotio dissolui: namque tantum obiciunt, propositiones superius positas, vel certè alias, eis non abssimiles inuicem opponi, & tamen esse posse simul veras, aut simul falsas. At quo pacto non opponantur, quæ possunt esse simul veræ, aut simul falsæ, etiam si speciem oppositionis exhibeant; & quo modo repugnent in veritate, aut falsitate, quæ oppositioni sunt obnoxia, satis, superque manet explicatum. Quædam alia sunt argumenta, quibus probari solet, vnam, eandemque propositionem esse simul veram, & falsam, ac proinde eius contradictoriam esse simul veram & falsam, veram propter prioris falsitatem, & falsam propter eius veritatem; quocirca tantum abesse à repugnantia contradicentium in veritate, ac falsitate, vt potius aliqua in veritate, ac simul falsitate consentiant. Sed has difficultates in librum decimum percello, vbi eis poterit latius, & opportunius satisfieri.

C A P V T IV.

Oppositionum proprietates, inaequalitas, conuenientia, & distinctio.

41 Quid attinet ad earum proprietatem imprimis statuo oppositionem contradictoriam & contrariam, ratione quarum duo actus nequeunt esse simul veri, propriam, & strictam oppositionem eorum esse logicè loquendo. Ita omnes auctores; estque adeo per se notum, ac euident, vt vix, aut ne vix quidem possit amplius probari: fac enim præmissas, quibus id probatur ab aliquo concedi, & nihilominus consequentiam negari, quæso qua ratione eum tunc virgeas, nisi ostendendo, duas ab illo contrarias, aut contradictorias eo ipso admitti: quod si eiusmodi propositiones non sunt verè, ac propriè oppositæ, haud eum deduxeris, vt sibi repugnet, aut oppositum eius, quod asseruit adstruat: quare cum ipse neget, eas esse simpliciter oppositas, sanè nullam de eo palmam eo argumenti genere tuleris. Dixi, *Logicè*, nam si physicam oppositionem spectes, cuiusmodi est caloris, & frigoris v.g. ita quidem omnis oppositio logica, & vel contradictoria, atque contraria à rigore, & proprietate oppositionis non nihil deficit, vt cap. 2. supra visum.

42 Statuo secundò; oppositionem etiam subcontrariam esse strictè oppositionem logicam. Ita P. Hurtadus disp. 4. summ. sect. 6. §. 20. & apud eum Petrus Hispanus, ac plerique dialectici. Suadetur autem, nam falsitas non minus est qualitas propositionis, quam veritas: at oppositio in veritate sola, cuiusmodi est contraria, est vera oppositio iuxta omnes; quidni ergò & oppositio in falsitate sola, qualis est subcontraria; quo autem pacto particula illa, *sola*, supra veritatem, ac falsitatem appellans intelligenda sit, iterum, iterumque manet superius explicatum. Deinde oppositio contradictoria, & contraria verè, & propriè differunt: at non essent verè, & cum rigore diuersæ oppositiones, si sola oppositio in veritate esset vera, ac rigorosa oppositio; siquidem hac ambæ conueniunt, oppositio ergo in falsitate, cuiusmodi est subcontraria, propriam, ac veram rationem oppositionis etiam participat. Tertio, non pauci eorum, qui nobis in præfenti dissentiant, volunt oppositionem logicam esse sitam in repugnantia duarum propositionum quoad

P. Lyncei Philosophia. Tom. I.

affirmationem, & negationem, siue in eo, quod earum altera affirmet aliquid, & altera idem neget: at subcontrariarum vna est affirmatiua, & alia negatiua eiusdem de eodem, non minus propriè, ac strictè quam quæ sunt contrariæ affirmant, & negant idem de eodem: hæc namque, si enunciant omnem hominem v.g. currere, & omnem non currere, profectò illæ similiter adstruunt aliquem hominem currere, & aliquem non currere: haud ergò contrarietas est magis propriè oppositio, quam subcontrarietas, vbi semel oppositio quatenus talis sita sit in repugnantia quoad affirmationem, & negationem.

Cæterum Fonseca, Conimbricenses, Arriaga, & quidam alij negant propositiones subcontrarias strictè, aut propriè opponi. Primò, quoniam possunt esse simul veræ: at veritas cum veritate non opponitur, iuxta communem illam præmissam, *verum vero consonat*. Confirmatur, & declaratur: quia virtus nunquam cum virtute pugnat, etsi vitium non tantum alteri vitio, sed etiam alteri opponitur virtuti, vt cernere est in auaritia, quæ opponitur, tum prodigalitati, tum liberalitati; veritas autem propositionis est instar virtutis, & falsitas instar vitij: haud ergo opponuntur inuicem duæ subcontrariæ simul veræ: id enim est veritatem veritati opponi non aliter, ac, si virtus virtuti lingatur opponi: at duæ contrariæ vel simul falsæ, vel altera vera, & altera falsa poterunt nihilominus opponi: hoc enim quid aliud, quam falsitatem opponi falsitati, aut falsitatem veritati, haud secus, atque vitium alteri sape vitio, nec non virtuti repugnat? Præterea secundò: propositiones subcontrariæ non affirmant, & negant idem de eodem, sicut ad veram oppositionem oportet: etenim licet harum ex. g. aliquis homo currit, aliquis homo non currit, subiectum ex æquo sit aliquis homo, tamen in vna pro Petro, & in alia pro Paulo supponit: quapropter vtriusque subiectum reipsa, & in actu exercito est diuersum, quamuis voce tenus, & in actu signato sit idem. Atque ex his videntur labefactari rationes omnes, quibus aduersus hanc sententiam paulò supra sumus vsi.

Ad primum tamen respondeo: quamuis subcontrariæ sint strictè oppositæ, haud propterea veritatem veritati opponi, sed potius falsitati: vt enim supra cap. 2. doctum, veritas alicuius, aut alterutrius propositionis subcontrariæ tollit, quo minus ambæ sint simul falsæ, adeoque plenam, & integram earum falsitatem destruit: atque hac ratione, & non alia opponuntur inuicem: quidni ergo propriè & rigorose? Quod autem dicitur verum vero consonare, id est vnum permittere aliud, ac nullum ei præiudicium importare, nequaquam obest nobis, qui oppositionem duarum propositionum subcontrariam haud in eo collocamus, quod vnius veritas destruat veritatem alterius, sed in eo potius, quod vnius veritas destruat falsitatem simultaneam ambarum: quo enim pacto possunt ambæ esse simul falsæ, si sit altera vera? Hinc ad confirmationem liquet: ea namque supponit, vnam propositionem esse, quæ immediate, & propriè opponitur alteri in suo genere, & logicè loquendo, & exinde colligit, cū duæ contrariæ sint simul falsæ, aut altera vera, altera falsa, possent eas inuicem opponi: id enim est falsum falso, aut etiam vero opponi, quemadmodum vitium, & alteri vitio, & etiam virtuti opponitur; cumque duæ subcontrariæ sint simul veræ, haud posse alteram alteri strictè opponi, sicut virtus nullum cum alia virtute bellum gerit. At longe aliter se res habet: nam vna propositio propriè, & strictè non opponi-

N tur

tur alteri vilo genere oppositionis logicae, sed improprie, & denominatiue ab accidentibus suis: siue autem oppositio sit contraria, siue subcontraria, vnum accedens propositionis opponitur alteri, nimirum veritas, & falsitas, hoc tamen seruato discrimine, quod in contrariis falsitas aliqua integram, & adaequatam veritatem superat pellitque, in subcontrariis verò è diuerso veritas falsitatem,

45 Ad secundum respondeo subiectum vtriusque propositionis subcontrariae esse omnino idem: nam cum asseritur ex. g. aliquem hominem currere, & aliquem non currere, *aliquis homo* est subiectum vtriusque assertionis: at aliquis homo est indiuiduum vagum, ac proinde vnum idemque; potiori iure quam cum homo vniuersaliter sumptus duarum contrariarum v. g. harum, omnis homo currit, omnis homo non currit, dici solet vnum subiectum, sicut ad veram oppositionem oportet. Quod autem obijciatur, aliquem hominem in subcontrariis modò supponere pro Petro, & modò pro Paulo, adeoque voce magis quam sensu & re esse idem vtriuque subiectum, haud vrget: etenim aliquis homo supponit vtrobius pro Petro, & Paulo etiam, omnique homine indeterminatè sumpto: quocirca ab alterutra propositionis subcontraria licet descendere ad quemlibet inferiorum hominis, nimirum ita, vel Petrus currit, vel Paulus currit, vel Ioannes currit, &c. quod signo, eique satis manifesto esse potest, vtriusque subcontrariae idem subiectum esse & eandem suppositionem alicuius hominis v. g. ceterum aliquis homo dicitur latè, & improprie supponere in vna propositione pro Petro, & in alia pro Paulo, si contingat hunc currere, & illum non currere, quoniam vtriusque conscius, & assertor, interrogatus, cur nam adferat aliquem hominem currere, & aliquem non currere, respondebit illico, propter id, quod Paulus currit, & Petrus non currit, cum tamen alteruter sit aliquis homo: propositiones igitur illae inuicem subcontrariae virtualiter, & arguitiue sunt hae, Paulus currit, Petrus non currit, earumque instar habent: quare sicut in his, subiectum vnus est Petrus, & pro hoc solo supponit & subiectum, suppositumque alterius est Paulus, ita, & in illis quodammodo: Atque ex his perspicuum est, nostris argumentis suam vim constare.

46 Oppositionem subalternam Fonseca, Conimb. Arriaga, & Hurtadus atque cum eis plerique Neoterici à ratione veræ, & strictæ oppositionis relegant: nescio tamen, an satis consequenter; nam ex iis non pauci ad veritatem propositionis subalternæ huius v. g. aliquis homo currit, exigunt, vt non solum aliquis currat, sed etiam aliquis non currat, propterea quod, *aliquis*, exclusionem alterius alicuius significet: at eo ipso, quod ad eius veritatem oporteat, vt aliquis non currat, nequit cum ea esse simul vera eius subalternans, videlicet omnis homo currit: propositio igitur subalternata, & ea, quæ est subalternans in veritate, atque adeo strictè opponitur, si standum est principiis aduersariorum. Hæc ratio est ad homines, me iudice, manifesta: alioqui vero præcisè censere of yncategorema illud, *aliquis*, nullam exclusionem, aut negationem importare, ac proinde subalternas posse, & debere esse simul veras, vt libro decimo sum latius probaturus. Alio ergò argumento confutari potest superior sententia, & oppositio subalternæ proprietatis suaderi: nam oppositio nihil aliud est, quam repugnantia; at verè, & strictè repugnat subalternantem, & subalternatam esse simul vniuersales, aut simul particulares: quamobrem earum particu-

laritas secundum quid, & quadantenus, ab eis pellitur perfectam, & integram vniuersalitatem, & vniuersalitas aliqua particularitatem plenam, & adaequatam: opponuntur ergo verè, & strictè secundum quantitatem. Eodem modo probari potest, qualis alias subalternas, quamuis singulares ambas, tamen opponi mutuo, videlicet propter diuersitatem quantitatis, quæ à nobis est superius explicata, & probata. Qui negant, subcontrarias proprie opponi, propter earum simultaneam veritatem hic opponunt etiam subalternas haud posse esse simul veras: qui autem cum Hurtado malunt subcontrarietatem esse veram oppositionem, quia propositiones ei obnoxie nequeunt saltem esse simul falsæ, opponunt in præsentia, subalternas, nec repugnare in veritate, nec etiam in falsitate, sed in sola quantitate, & extensione ad plura, vel pauciora obiecta. Verum vtriusque huius discursus capitis factum est satis.

47 Quod si instes ita; quantitas physica molis, seu tumoris, neutiquam opponitur physice alteri quantitati, eiusdem ordinis, ergo nec quantitas intentionalis, & logica propositionis opponitur logice, alteri eiusdem generis: Respondeo, quantitatem physicam in actu primo, munere cuius redditur vnum corpus inponetrabile cum alio, indistinctam à materia prima, siue ab ea distinctam instar cuiusdam accidentis absoluti, haud quaquam opponi physice alteri quantitati simili, propterea, quod aliam nullam ab eodem expellat subiecto: ceterum vna quantitas logica, proinde aliam eiicit ab eodem subiecto, ac vna qualitas logica aliam, vt superius declaratum est: vnde ex æquo habet oppositio logica locum in qualitate, & quantitate propositionis; quod, si sermo sit, de quantitate physica, seu molis, in actu secundo sumpta, ea est vbis circumscriptiua, qua partes corporis ponuntur aliæ extra alias, & partibus locis commensurantur: hanc autem, quis neget opponi physice alteri: cum certo certius sit, vnam vbitem expellere aliam ab eodem subiecto, quandocumque res aliqua locum mutat: proinde hinc neutiquam improbatur oppositio logica duarum propositionum in quantitate, sed potius probatur satis efficaciter. Nec solum paritas quantitatis localis, & circumscriptiue, nostram sententiam confirmat: aliæ sese offerunt haud poenitendæ; siquidem vna forma substantialis physice opponitur alteri, & vna etiam duratio alteri, & passio passioni secum impossibilibi, & actio actioni: physica igitur oppositio, non est proprie solius qualitatis physice: cur ergo oppositio logica, sit in sola qualitate logica, aut in subalternas non conueniat, propterea, quod ambæ in qualitate conueniant, & neutiquam repugnent.

48 Quod attinet ad inæqualitatem oppositionum, arbitror contradictoriam esse maiorem contraria, & quacumque alia, ac magis participare naturam oppositionis. Ita Aristoteles lib. i. de interpret. cap. 6. Beatus Thom. Agid. Conimb. & communiter alij. Suadetur autem primò, quoniam contradictio, est oppositio in veritate, & falsitate, cum tamen contraria sit in sola veritate, & subcontraria in sola falsitate, & subalternata in neutra: prior igitur illa ceteris est maior. Secundò, & recidit in idem, oppositio contradictoria est mutua hoc sensu, quod veritas aliqua tollat à propositionibus ita oppositis totalem, & plenam falsitatem, & falsitas aliqua è conuerso veritatem adaequatam, & numeris omnibus absolutam, cum tamen oppositio contraria neque, subcontraria reciprocentur eo modo, sed potius in altera expellat

expellat veritas aliqua totalem falsitatem, & non falsitas vlla totalem veritatem, atque in altera se res habeat è diuerso: Subalterna autem oppositio nulla est quoad veritatem, & falsitatem, ne dum mutua, & reciproca. Tercio, per oppositionem contradictoriam probantur reliquæ omnes, vt superius explicatum, ea ergo est manifestior cæteris, ac proinde quoad nos maior. Quarto, physica contradictio est longè maior oppositio, quam contrarietas eiusdem ordinis, qua ratione ens, & non ens omnium confessione magis opponuntur, ac distant inticem, quam vnum ens, & aliud impossibile cum eo v. g. magis calor, & carentia caloris, quam calor, & frigus; vtraque enim qualitas componi potest diuinitus in eodem subiecto, neutra tamen cum priuatione, & carentia sui: similiter ergo contradictio logica superat contrarietatem logicam, in ratione oppositionis. Quinto, quo minus requirunt duæ propositiones, vt opponantur, eò maior, & simplicior est earum oppositio; sicut, quo minus requiritur, vt duo homines inter se dissideant, eo magis opponuntur, & alieni sunt ambo; sed ad oppositionem contradictoriam huius propositionis ex. g. *omnis homo currit*, cum alia minus requiritur, quam ad contrariam; siquidem ad oppositionem contradictoriam eius propositionis cum alia tantum opus est, vt alia vnum duntaxat non currere enunciet, hunc in modum, *aliquis homo non currit*, cum tamen ad oppositionem contrariam nullum currere, necesse sit enunciari. Quod si duabus de causis proximè positis contradictio superat contrarietatem, maiorem, vt mox videbitur, oppositione subcontraria, & subalterna; fieri non potest, quin has eo ipso vincat, eisque sit maior, non minus, imo plus, quam contraria.

49 Dices cum Arriaga, qui oppositionem contrariam cum aliis quibusdam præfert contradictoriæ: quo plus negat vna propositio, quam alia, eo magis opponitur propositioni affirmatiuæ illius, quod per alterutram negatur; nam, si negatio est opposita affirmationi, maior negatio eo ipso debet esse magis opposita affirmationi: at hæc propositio contraria ex. g. *nullus homo currit*, plures currere negat, quam hæc contradictoria, *aliquis homo non currit*; igitur illa magis, quam hæc propositioni affirmatiuæ, *omnis homo currit*, opponetur. Respondeo; hæc ratio probat quidem, oppositionem contrariam aliquo ex titulo maiorem esse contradictoriæ; cæterum oppositio contradictoria aliis nominibus paulo suprâ recensitis hunc excessum, non tantum compeniat, sed etiam longo superat intervallo.

50 Quod autem oppositio contraria sit maior subcontraria, præterquam, quod est omnium constans sententia, suadetur hunc in modum: ea est maior oppositio logica cæteris paribus, quæ est radix maioris oppositionis physica: at oppositio contraria maiorem oppositionem physicam infert, quam subcontraria; cum duæ contrariæ explicite cognita vt tales nequeant esse simul in eodem intellectu, secus vero duæ subcontrariæ: maior igitur oppositio logica est contraria, quam subcontraria. Confirmatur, & explicatur: si quantitatem spectes, vtraque oppositio est æqualis, cum vtrique ex æquo commune sit, non esse quoad illam, sed potius permittere, quod sit eadem: si qualitatem; similiter; alterutra enim oppositio in eo conuenit, quod sit in vna sola: si principium, vnde vtraque dimanat; eandem æqualitatem seruant; principium enim alterius est, quod ambæ propositiones particulares ei obnoxie affirmet, & negent idem de eodem: at etiam altera oritur ex

P. Lyncei Philosophia Tom. I.

eo, quod duæ propositiones vniuersales affirmant, & negent idem de eodem, & insuper hoc peculiare sibi vendicat, quod sit radix impossibilitatis physica earum propositionum, quas inter se committit hæc ergo posterior, nimirum contraria est maior oppositio, quam illa prior, subcontraria vocari solita. Quæ ratio, sicut & eius confirmatio apprimè probat, contrariam etiam esse maiorem subalterna, quippe quæ nullius oppositionis physica principium est: præter id, quod vbi contrarietas sit maior oppositione subcontraria, nequit eo ipso non esse maior subalterna.

51 Hæc enim, vt materiam istam absoluam, est minor, quam subcontraria, & quod consequens est, subcontraria maior, quam illa. Quod hunc in modum suadeo; oppositio logica propositionum eo est maior, quo essentia, ex quibus oritur sunt magis diuersa; quemadmodum physica oppositio qualitatum ignis, & ligni est multo maior, quam quæ est inter qualitates duorum ignium, quia illorum essentia sunt magis opposita, ac diuersa; quam horum: at subcontrarietas oritur ex essentiis magis diuersis, & oppositis, quam subalternatio: affirmatio namque, & negatio sunt differentia essentialia propositionis; oppositio autem subcontraria originem habet à duabus propositionibus, quarum vna est affirmatiua, & altera negatiua, contra verò subalterna à duabus ex æquo affirmatiuis, vel à duabus ex æquo negatiuis. Confirmatur, & declaratur: sicut subcontrariæ opponuntur in qualitate sola, & non quantitate, ita subalterna è conuersio in quantitate, & non qualitate; at id habent insuper illa præ his, quod earum oppositio essentias magis diuersas, & repugnantes præsupponat.

52 Quod spectat ad conuenientiam oppositionum inter se, Conimb. cap. 7. sæpe citato, & plures alij cæsent, eam esse analogicam, siue comparatur oppositio contradictoria cum contraria, siue harum alterutra cum cæteris. Ratio huius sententiæ quoad priorem eius partem est, naturam oppositionis in communi inæqualiter participari à contradictoria, & contraria, & multo magis ab vna, quam ab alia: quoad posteriorem vero partem eius sententiæ ratio illius est, tum eadem quæ prioris, tum etiam, quod, nec subcontraria oppositio, nec subalterna sit propriè oppositio, cum tamen eiusmodi sit contraria, & contradictoria. Cæterum verius est, eam conuenientiam quatuor oppositionum nulla prorsus exempta esse vniocam: primò, quia qualibet earum est propriè oppositio, vt prolutum manet superius: quoties autem inferiora aliqua propriè participant rationem quandam communem hæc respectu illorum, aut est æquiuoca, vt canis contemplatione syderei, terrestris, & maritimi, aut certè vniuoca, vt animal, hominis, & equi gratia: ergo, cum oppositio in communi non sit æquiuoca comparatione quatuor specierum suarum, vt omnibus est in confesso, & sponte sua manifestum, necesse quidem est, vt respectu illarum sit ratio vniuoca, nullumque faciat analogiæ locum. Secundò, quoniam substantia, & accidens Deus, & creatura, conueniunt vniocè in ratione entis, vt constabit in tempore, & tamen inæqualiter eam participant, ergo similiter in præsentia, &c. Tercio, quoniam inæqualitas oppositionum earum vniucationi opposita, & contraria, aut est in eo sita, quod vna sit maior ac perfectior oppositio, quam alia: atque ita, cum homo sit perfectius animal, quam equus, neuter cum alio conueniet vniocè in conceptu animalis, quo nihil absurdius: aut est in eo sita, quod vna sit prior alia,

N 2 contra

contradictoria nimirum, contraria, & ceteris, siue, quod perinde est, in eo, quod cetera omnes ab illa dependant: atque hoc est omnino falsum, inueniri quippe potest oppositio contraria quarundam propositionum, quin tum dentur in eodem intellectu propositiones vllæ contradictoriae, ex quibus existentium contrarietas velut à fonte suo dimanet. Quamuis autem quoad nos à contradictoria reliquæ tres, & à contraria quæ sequuntur duæ dependant, ob id, quod probentur, & cognoscantur per contradictoriam cetera omnes, & per contrarium aliqua; tamen hoc neuiquam obest vniuocationi, cum substantiæ creatæ conueniant omnes vniuocè in ratione substantiæ finitæ, atque accidentia cuncta in ratione accidentis, esto cognoscatur vna substantia creata per aliam, & vnum accidens per aliud multoties. Atque ex his patet ad argumenta contraria.

53

Tandem, quod spectat ad distinctionem oppositionum, P. Hurt. citata disp. 4. sect. 7. §. 24. docet disertis verbis omnem oppositionem propositionum esse re ipsa contradictoriam, quantumvis explicari soleat triplici illa distinctione contradictoria, contraria, & subcontraria, magis propter quantitatem quam oppositionum ipsarum diuersitatem: subalternam autem omittit, & hac doctrina non comprehendit, quoniam eam haud putat esse veram oppositionem. Contra tamen primo, quoniam aliqua propositiones sunt contradictoriae, & non contrariae; & contrariae, ac non subcontrariae; & è conuerso, ac retroacto ordine: separabilitas autem est signum distinctionis realis: contradictio igitur, contrarietas, subcontrarietas sunt inuicem realiter distinctæ. Secundò earum vna est in veritate sola, alia in falsitate sola, quædam in vtraque simul, & aliqua in neutra: hoc ergo ex titulo nequeunt etiam non realiter distinguui. Tertio, tamen quævis oppositio inferat contradictionem, & hæc sequatur quodammodo ex qualibet (quæ fuit huic auctori offensionis occasio) inde tamen arguitur potius earum distinctio, quam identitas: nam, si sumitur contradictio ex quauis alia siue, si illam inferunt cetera, ab eis ergo distinguitur; nisi fortè aliquid infert, aut causat semetipsum. Denique quarto, verius est, ceteras oppositiones haud inferre, aut continere, contradictoriam, sed potius ex earum carentia sequi carentiam contradictionis, adeoque per hanc eas probari: etenim, si duæ contrariae essent simul veræ, aut si duæ subcontrariae simul falsæ, eo ipso fieret, vt duæ contradictoriae essent simul veræ, aut etiam simul falsæ, ac proinde vt contradictio tolleretur de medio. Cæterum quod ex carentia aliarum oppositionum sequatur carentia contradictionis, & per hanc probentur illæ, neuiquam arguit earum identitatem vllam: siquidem ex carentia formæ sequitur carentia proprietatum, & per has probatur illa à posteriori: quis tamen propterea dicat, formam à proprietatibus suis non distinguui.

CAPVT V.

De aequipollentia propositionis.

54

DE qua inter alios optimè Hurt. disp. 2. sum. sect. 4. Arriaga disput. etiam 2. sum. & sect. 4. Auerfa, tract. 3. instit. capite 6. quorum breuitatem sequi animus est. Aequipollentia est duarum propositionum æquiualentia, vt ipsa vox sonat. Verficulus sequens indicat, quatenus propositiones alias oppositæ reduci possint ad aequipollentiam.

Præ contradic : Post contra : Præp ; postque subalter.

Id est negatio præposita signo vniuersali, vel particulari reddit propositionem æquiualentem suæ contradictoriae: postposita verò reddit propositionem æquiualentem suæ contrariae: Postposita verò & præposita æquiualentem suæ subalternæ, v.g.

Non omnis, quidam non: Omnis non, quasi nullus, Non nullus, quidam: Sed nullus non valet omnis: Non aliquis, nullus: Non quidam non, valet omnis: Non aliter, neuter: Neuter non, præstat utrumque.

Nimirum, non omnis homo est animal, æquiualeat huic propositioni, quidam homo non est animal: Omnis homo non est animal, huic, nullus homo est animal. Nonnullus homo est animal huic, quidam homo est animal. Nullus homo non est animal, huic, omnis homo est animal. Non aliquis homo est animal, huic, nullus homo est animal. Non quidam homo, non est animal, huic, omnis homo est animal. Non alter homo est animal, huic, neuter homo est animal. Neuter homo non est animal, huic, uterque homo est animal.

Sciscitabitur fortasse aliquis, curnam dialectici regulas tradiderint ad hoc, vt contradictoriae, contrariae, & subalternæ aequipollent, non verò ad hoc, vt subcontrariae ad aequipollentiam reducuntur. Respondeo, propterea eos omisisse subcontrarias, quoniam hæc sunt incapaces aequipollentiae: Etenim cum profertur, aliquis homo currit, aliquis homo non currit, aut negatio postponitur in subcontraria affirmatiua, hunc in modum, aliquis homo non currit, & ita non redditur aequipollens negatiuæ subcontrariae, siue cum ea æquiualeat eadem, sed potius, omnino & formaliter eadem: aut negatio præponitur in illa, hunc in modum, non aliquis homo currit, & ita redditur subcontrariae negatiuæ, non aequipollens, sed opposita subalternæ: siquidem non aliquis valet nullus, & nullus, atque aliquis non reuera subalternantur inuicem: aut denique negatio præponitur, & postponitur; & ita non facit aequipollentiam, sed potius contradictionem; namque non aliquis non, valet omnis; omnis autem, & aliquis non, mutuo contradicunt.

CAPVT VI.

De conuersione propositionis.

CONuersio propositionis est vnius ad aliam necessaria consequentia ex transmutatione terminorum. Triplex est, nimirum simplex, per accidens, & per contrapositionem. Conuersio simplex est, quæ fit sola transmutatione subiecti, & prædicati non mutata quantitate, aut qualitate (nomine autem qualitatis in præsentem intelligo affirmationem, & negationem, cum ita fas sit illo vti, vel eo sensu, qui supra manet explicatus tract. 3. cap. 2. ad eius finem, vel qui hoc tract. cap. 2. paulo post medium) ex. g. nullus homo est lapis, ergo nullus lapis est homo: aliquis homo est animal, ergo aliquod animal est homo. Conuersio per accidens est, quæ fit transmutatione quidem subiecti, & prædicati, ac mutata quantitate sola, non qualitate, vt omnis homo est animal, ergo aliquod animal est homo, nullus homo est lapis, ergo aliquis lapis non est homo. Conuersio per contrapositionem est, in qua seruata eadem quantitate, & qualitate ita transmutantur termini, vt finiti vertantur in infinitos, aut infiniti

infiniti infinitos, vt omnis homo est animal, ergo omne non animal, est non homo, aut omne non animal est non homo, ergo omnis homo est animal; vel aliquis homo non est lapis, ergo aliquod non lapis non est non homo, vel e contrario, aliquid non lapis non est non homo, ergo aliquis homo non est lapis. Tota conuersio clauditur his versiculis.

Simpliciter feci, conuertitur, Eua per acci,

Asto per contra, sic fit conuersio tota.

Quos, vt intelligas, ecce sequentes.

Afferit A, negat E, tamen vniuersaliter ambe,

Afferit I, negat O, sed particulariter ambo.

Id est A, denotat propositionem vniuersalem affirmatiuam: O, vniuersalem negatiuam, I, particularem affirmatiuam, O, particularem negatiuam. Quibus constitutis propositio vniuersalis negatiua, & particularis affirmatiua, petunt conuerti simpliciter: id indigitat, *simpliciter feci conuertitur*. Vniuersalis negatiua, & vniuersalis affirmatiua postulant conuerti per accidens: id significat, *Eua per acci*. Tandem propositio vniuersalis affirmatiua, & particularis negatiua, possunt conuerti per contrapositionem: id indicat, *Asto per contra*.

C A P V T VII.

Conuersionum regula probantur.

56

Q uod tria illa propositionum paria superius posita conuerti possint, ac debeant, sicut triplici dictione praescriptum est, haud est difficile probatu. Namque in primis negatio afficiens copulam cogit praedicatum subsequens, supponere pro omnibus inferioribus suis, copulatiue: quocirca cum dicitur, nullus homo est lapis, siue, quod perinde est, omnis homo non est lapis, sensus est, nec est hic lapis, nec ille lapis, & sic de quocunque alio, quam doctrinam ex Aristotele lib. 1. Prior. c. 2. quaest. 1. art. 3. §. *theorema particularis negatiua*, eamque confirmat apprimè, quod est in veteri paremia, negatio est malignantis naturae, id est, vt explicat praeter alios Rubius lib. 1. de interpret cap. 2. quaest. 5. num. 45. Quidquid post se inuenit destruit, totumque negat, & non partem aliquam, eius, quod afficit. Hoc autem ipso, quod vniuersalis negatiua neget identitatem subiecti cum praedicato, copulatiue sumpto: v. g. hominis cum lapide distributo pro omnibus, hunc in modum, nullus homo est lapis, nihil mirum est, si lapidis, eadem distributione sumpti, identitas cum homine possit e conuerso negari, hoc pacto, nullus lapis est homo: siquidem negatio identitatis, siue distinctio, est relatio mutua, ac reciproca. Rursus cum dicitur aliquis homo est animal, animal supponit disiunctiue, hoc sensu, aliquis homo est aliquod animal, & vel hoc, vel illud: &c. At ex ea propositione, ita intellecta optimè sequitur haec, aliquod animal est homo; nam, vt haec sit vera, satis est, quod vnum specie animal sit homo: id enim habet, omnis propositio disiunctiua, vt eius veritas salua maneant, in vno solo obiecto suo: vbi autem omnis homo sit animal, euidenter sequitur, eam saltem speciem animalis, quae de eo praedicatur, esse hominem: ergo, & aliquod animal esse hominem. En vt conuersiones praescriptae per dictionem *simpliciter feci*, legitimae sint, & formales.

57

Iam quod vniuersalis negatiua possit, ac debeat conuerti per accidens, suadetur: nam haec propositio ex. g. nullus homo est lapis, conuertitur simpli-

P. Lyncei Philosophia. Tom. I.

citer, & infert hanc, nullus lapis est homo, vt probatum manet: ergo conuertitur per accidens, & inferet, aliquis lapis non est homo, siquidem continetur in priori conuertente: quae autem praemissa infert continentem, & vniuersalem, ea est illatiua particularis, & contenta, vt est luce clarius. Deinde sensus huius propositionis, omnis homo est animal, est hic, si non formaliter; at certe aequiuenter, omnis homo est aliquod animal, siue in aliqua specie animalis: quocirca iuxta paulo supradicta non poterit non deducere hanc per conuersionem per accidens: aliquod animal est homo. Ecce quateus conuersiones in dictione *Per acci* haud minus valeant.

Tandem, quod propositio vniuersalis affirmatiua, conuertatur per contrapositionem incipiendo à terminis finitis: Probatur hunc in modum: si haec propositio, omnis homo est animal, non conuertitur per hanc, omne non animal est non homo, nec quod perinde est, eam infert: ergo supposita veritate prioris, potest posterior esse falsa, adeoque illius contradictoria vera, videlicet ista, aliquod non animal non est non homo: at haec deducit sequentem, aliquod non animal est homo, iuxta doctrinam Aristotelis, lib. 2. interpret. cap. 2. necnon ea, quae à nobis sunt statuta superius tract. 4. cap. 6. illa autem proximè deducta infert vltius hanc, aliquis homo est non animal, per conuersionem simplicem. & haec istam aliquis homo non est animal, vera si sunt, quae ex Aristotele differuimus cap. illo 6. tract. 4. vltima autem haec est contradictoria illius primae, omnis homo est animal: nisi ergo valeat conuersio per contrapositionem propositionis vniuersalis affirmatiuae incipiendo à terminis finitis, erit, vt duae contradictoriae sint simul verae. Quod etiam incipiendo à terminis infinitis, eiusmodi propositio possit etiam conuerti per contrapositionem, suaderi potest eodem pacto: nisi enim ita se res habeat, supposita ergo veritate huius, omne non animal est non homo, poterit ista esse falsa, omnis homo est animal: ergo & eius contradictoria vera, nimirum haec aliquis homo non est animal: ergo & vi huius erit vera etiam ista, aliquis homo est non animal, & huius merito proxima, aliquod non animal est homo; & consequenter huius beneficio ista erit vera, aliquod non animal non est non homo: haec autem est contradictoria primae, quae supponitur vera: nisi ergo incipiendo à terminis infinitis possibilis sit conuersio contrapositionis, vniuersalis affirmatiuae, proculdubio duae contradictoriae simul erunt verae. Particularem etiam negatiuam, à quibuscunque terminis incipias, conuerti posse, & debere, per contrapositionem, eadem via, ac methodo potest probari: nam, si concedas hanc propositionem aliquod animal non est homo, & neges hanc, aliquid non homo, non est non animal: tum sic arguo, ergo omne non homo est non animal, quae est propositio contradictoria, prioris negata: item vltius, ergo omne animal est homo, iuxta paulò superius disputata, haec autem vltima contradicit primae. Insuper, si concessa hac propositione, aliquod non homo non est non animal, neges hanc, aliquod animal non est homo, sic argumentabor, ergo omne animal est homo, ergo omne non homo est non animal, quae propositio, est contradictoria prioris, quae supponitur vera. En conuersionis contrapositionis in dictione *Asto per contra* contenta probationem communem, ac me iudice manifestam.

Potèrò autem, vt triplici regula conuersionis tria propositionum paria sunt ab Aristotele, & reliquis merito comprehensa; ita etiam alia tria sunt ab eis

N 3 optimè

59

optimo iure pratermissa, ac triplici illa regula ne-
tquam contenta. Quod non minus, quam illud
prius est facile probatu, imo facilius multò, siqui-
dem non valet, omnis homo est animal, ergo omne
animal est homo: nec etiam valet, aliquid animal
non est homo: ergo aliquis homo non est animal:
vniuersalis ergo affirmatiua, & particularis negati-
ua iure merito sunt à conuersione simplici reiectæ.

60 Objicies tamen primò, recte sequi ex hac, ali-
quod animal non est homo, istam, aliquis homo non
est animal, si suppositio termini, qui mutatur de
subiecto in prædicatum maneat eadem, vt par est,
& conuertens pro eo, ac potest hunc reddat sensum,
ergo aliquis homo non est animal aliquid nimirum
irrationale. Cæterum responsio est in promptu, si-
quidem negatio prædicatum subsequens distribuit,
& non disiungit, vt paulo supra animaduersum est,
ac proinde si ea propositio, aliquis homo non est
animal, nisi in prædicto sensu, nunquam erit vera,
cum nunquam possit ea reddere talem sensum, aut
animal quod prædicat disiungere tantum ac non di-
stribuere pro omnibus suis inferioribus: haud ergo
poterit particularem illam negatiuam ab Aristotele,
& cæteris dialecticis obiectam, videlicet, aliquid
animal non est homo, conuètere simpliciter: conuer-
tens enim debet esse vera, supposita veritate conuersæ.

61 Objicies secundo, quoties vniuersales negatiue
conuertuntur simpliciter, non possunt non conuerti
simpliciter particulares negatiue in eis contentæ:
ille namque haud possunt esse simul veræ, quin
hæ sint etiam simul veræ: at illæ semper con-
uertuntur simpliciter, à quacunque earum inci-
pias, vt supra statuimus: ergo & hæ vnde-
cunque incipias. Responderi tamen facile potest
hunc in modum; ex veritate simultanea vniuersa-
lium, & subalternantium bene quidem arguitur
veritas simultanea particulariũ, & subalternatarum,
non tamen ex conuersione simplici illarum simplex
harum conuersio: nam hoc posterius est veritatem
vnius particularis negatiue habere connexionem
cum veritate alterius, eamque inferre, quod instan-
tia ex Aristotele adducta, & à reliquis approbata
falsum esse conuincit: cæterum illud prius est, duas
particulares negatiuas esse simul veras, non pro-
pter connexionem earum inuicem, sed potius cum
vniuersalibus, quibus sunt subalternatæ, quod neuti-
quam esse absurdum, sed potius rationi valde con-
sentaneum liquidò constat. Quocirca maior argu-
menti est falsa, eiusque probatio subiuncta nulla. In-
super negari potest, ac debet minor, si, quod multi
putant, conuersio & omnis argumentatio tum so-
lum est absolutè, ac verè talis dicenda, quando eius
præmissa quæuis est vera: secus verò quando falsa
aliqua: nam propositiones vniuersales negatiue
non semper sunt veræ, sed multoties falsæ, quid mi-
rum ergo, si haud semper possint conuerti?

62 Veterius haud valet, aliquis homo est animal,
ergo omne animal est homo: haud etiam, aliquid
animal non est homo, ergo nullus homo est animal.
Ratio vtriusque est, quoniam à particulari affirma-
tiua ad vniuersalem affirmatiuam, aut particulari
negatiua ad vniuersalem negatiuam, ne inuariatis
quid terminis bene arguitur: quanto minus, si va-
rietatè subeant, ac tranſmutetur iure igitur ab oppo-
sitione per accidens vtraque illa particularis est exclusa.

63 Præterea, quod ordiendo à terminis finitis pro-
positio vniuersalis negatiua nequeat conuerti
per contrapositionem, patet: siquidem non valet,
nullus homo est lapis, ergo nullus non lapis est
non homo, nam Angelus est non lapis, & ta-

men non homo. Par ratio est particularis affir-
matiue: haud enim valet, aliquis homo co-
gnoscat à Deo, ergo aliquid non cognitum à Deo
est non homo; aliàs valeret etiam hæc, ergo aliquid
non homo est non cognitum à Deo, vtique per con-
uersionem simplicem; & hæc proinde, aliquid non
homo non cognoscitur à Deo, videlicet per regu-
lam infinitarum: consequens autem est falsum, quid-
quid enim est non homo, à Deo cognoscitur: neuti-
quam ergo conuertitur per accidens propositio par-
ticularis affirmatiua; aliàs ex antecedenti vero effici
posset aliquandò consequens falsitati obnoxium; va-
leretque etiam argumentum ratione formæ à pro-
positione de subiecto finito ad eam, quæ est de eo-
dem subiecto, sed infinitatem subeunte, ac pristinam
finitatem amittente: cuius tamen oppositum osten-
sum est ex professo tract. 2. cap. 6.

64 E contrario ordiendo à terminis infinitis haud est
admittenda conuersio contrapposita propositionis
vniuersalis negatiue; vel particularis affirmatiue:
non huius, quoniam non sequitur, aliquid non homo
(videlicet leo) est non equus, ergo aliquis equus est
homo; non illius quia nunquā fieri potest, vt sit vera
sicut animaduertunt Conimbric. lib. 2. de interpret.
cap. 2. quæst. 2. art. 1. sed apparens ad summum: quæ
autem nō est vera, nō est fortasse apta ad conuersio-
nem, aut argumentationem vllam propriè talem,
quemadmodum homo pictus, falsusvè, siue apparens
non est propriè, ac simpliciter homo. Secundo, quia
tametsi propositio falsa conuerti possit aliquandò,
& ab ea ad aliam dari consequentia formalis, id ta-
men est propter connexionem antecedentis cum
consequenti: at nullam habet connexionem pro-
positio vniuersalis negatiua vtroque termino infi-
nito constans cum propositione vniuersali negatiua,
& finita quoad vtrumque terminum transmutatos in-
uicem: hæc enim propositio, nullus non homo est
non equus, tametsi gratis admittatur tapquam ve-
ra, omnisque non homo re ipsa non sit non equus,
siue, quod iuxta est, sit equus, inde tamen per ne-
cessariam connexionem minimè sequitur, nullum
equum esse hominem; quamuis enim per impossibile
aliquis equus esset homo, siue, quod perinde est, ali-
quis homo esset equus, posset nihilominus omne non
homo esse equus, sicut quamuis aliquis homo co-
gnoscat à Deo, tamen omne non homo cognos-
citur etiam à Deo.

CAPVT VIII.

Quadam argumenta aduersus regulas conuersionum.

65 **A**Rgues primò ex terminis diuinis: neutquam
sequitur, nulla essentia diuina generat, ergo
nullum generans est essentia diuina: non etiam,
aliquid generans est essentia diuina, ergo aliqua
essentia diuina generat: haud etiam, nulla essentia
diuina generat, ergo aliquid generans est essentia
diuina: haud denique, omne generans est essentia
diuina, ergo aliqua essentia diuina generat. Ratio
est, quoniam in essentiam diuinam non conuenit
generare personam aliquam diuinam, siue eam rea-
liter producere, quæ est eius ab omni persona in-
distinctio realis: cuius autem personæ generanti,
seu non generanti conuenit esse essentiam diuinam,
quæ est etiam è conuerso cuiusvis earum ab essentia
realis indistinctio. Ex quibus duobus fit, vt ante-
cedens

cedens in quacunque earum quatuor illationum sit verum, & consequens falsum, adeoque regula bimembris simplicis conuersionis, nec non & illa, quæ tradita est pro conuersione per accidens, sit omnino falsa. Par argumentum fieri potest in eo termino, *genitum*, & in eo, *productum*, qui de essentia nequeunt vere prædicari, cum tamen ita valeant prædicari, alter de verbo: alter de ipso, nec non de Spiritu sancto.

66 Respondeo in primis, sicut hoc principium, quæ sunt eadem vni tertio, sunt idem inter se, haud tenet in diuinis eo modo, quo in rebus creatis, saltem quas nouimus, & experimur, & quas ordo naturæ finibus suis cohibet, vt omnibus est in confesso, ita non defuturos qui sentiant nil incommodi esse, si regulæ conuersionum non valeant in mysterio triados, cuius erat omnino inficius Aristoteles earum author. Respondeo secundò, ad conuersionem opus esse, vt suppositio terminorum maneat eadem, atque inuariata, quæ de causa, vt superius dictum est, non valet hæc conuersio, omnis homo est animal, ergo omne animal est homo, quoniam videlicet animal in vna propositione supponit disiunctiue, & in alia copulatiue: quare cum dicitur, nulla essentia diuina generat, negatio generationis, siue particula, *non generat*, haud supponit pro distinctione inter essentiam, & id, quod generat, sed pro non exercitio generandi; vt sit idem, *non generat*, ac non exercet generationem, quantumvis ab eo, quod illam exercet nequaquam vere, ac realiter distinguatur: at cum inferitur, nullum generans est essentia diuina, negatio generationis, siue particula, *non generat*, supponit pro distinctione reali inter essentiam diuinam, & id, quod generat, secus vero pro non exercitio generandi; quid mirum ergo, si in ea acceptione haud sequatur posterior suppositio ex priori. Caterum si maneat eadem suppositio vtrouique, & sensus posterioris propositionis, videlicet istius, nullum generans est essentia diuina, sit hic, nullatenus generare conuenit essentia diuina, ita quidem erit vera, & per conuersionem simplicem sequetur ex priori: quamuis autem non habeat eiusmodi sensum solitariè sumpta, potest tamen eum fortiri ex respectu ad priorem tali sensu præditum, & quatenus illi coniuncta. Eodem modo responderi potest ad cæteras propositiones: omnium enim æqua est conditio quoad præsens attinet.

67 Argues secundò ex terminis complexis: non valet hæc consequentia, nullus homo est homo albus, ergo nullus homo albus est homo: nam si nullus homo existat, qui sit albedine affectus, antecedens erit verum, & consequens falsum, cum neget de homine albo id, quod in eo essentialiter includitur, nempe hominem. Rursus non valet hæc consequentia aliquis homo albus est homo, ergo aliquis homo, est homo albus, eandem ob causam. Tertio hæc consequentia est nulla, nullus homo est homo albus, ergo aliquis homo albus non est homo. Quarto, hæc etiam consequentia nulla est omnino, omnis homo albus est homo, ergo aliquis homo est homo albus. Quintò denique ista haud est magis vera cæteris, omnis homo albus est homo, ergo omne non homo est non homo non albus, cum equus sit non homo, nequaquam tamen non albus, sed potius albus. At omnes huiusmodi consequentiæ valerent si cuius essent valoris regulæ aliquotium conuersionum: omnes ergo, nulla dempta, sunt falsæ, ac Lesbicæ similes.

68 Respondeo à primo, in his propositionibus, quæ constant termino aliquo complexo, siue coniuncto

per accidens fortassis haud valere regulam vllam conuertendi, nisi prius exponantur per alias; expositas autem posse conuerti, sicut est præscriptum, v.g. prima propositio obiecta, nimirum hæc, nullus homo est homo albus, ita exposita, nullus homo est pars constitutiua hominis albi, poterit ita conuerti; ergo nulla pars constitutiua hominis albi est homo: si enim illa esset vera, esset quoque indissociabili conuentia, & hæc, idcirco autem huic subest falsum, quoniam & illi, vt nullus homo existat in rerum natura, qui sit albedine affectus. Item hæc, aliquis homo albus est homo, ita exposita, aliquis homo albus est constitutus essentialiter homine, sustinet ita conuerti, ergo aliquid constitutum essentialiter homine est homo albus. Par autem ratio cæterarum propositionum, quæ obijciuntur.

69 Deinde respondeo, fortasse propositiones illas nobis obiectas, etiam si maneant intactæ, & non exponantur prius per alias, posse tamen conuerti modis omnibus ab Aristotele præscriptis, si nimirum quæ videntur præ se ferre sensum contingentem, reddant essentialem, & inuariabilem, aut certè quæ sensum essentialem è contrario contingentem, propter coniunctionem aliarum cum aliis, & respectum, quo se intuentur inuicem; alioqui suum quæque sensum seruaturæ. Vtraque solutio latius est à nobis explicata supra tract. 2. c. 5. Quoniam autem ibi haud fuit sermo, nisi de terminis finitis, idcirco hic adiicio pro refutatione vltimæ instantiæ, consequens illud in ea obiectum, dummodo vnica negatione infinitetur totum eius prædicatum, hoc modo, omne non homo est non homo albus, optime sequi ex eo antecedenti, omnis homo albus est homo, ac nunquam esse falsum: equus enim, qui est non homo, est hoc ipso quidem non homo albus. Quamuis autem vnica negatio terminum complexum haud infinitet perfectè, si sit in eius medio sita, quo pacto dictum est tract. 2. cap. 6. hanc propositionem, homo est lignum non album, non esse de prædicato omnino infinito, nec sequi ex hac negatiua, homo non est lignum album, cæterum negatio præposita toti termino complexo, seu subiecti, seu prædicati locum obtinenti potest, ac solet illud infinitare, vt communiter authores edocent.

70 Argues tertio ex terminis simplicibus, qui sint proprii primo, vel tertio modo respectu subiecti, eique conueniant soli, sed non omni, vel soli, & omni, sed non semper, ac proinde ab eo non poscantur, quamuis illud destinatè, & præ quouis alio exposcant, cuiusmodi sunt grammaticus, lector, poëta, & ridens contemplatione hominis: fac enim nullum hominem existere qui rideat, tum erit verum hoc antecedens, omne ridens est homo, & tamen falsum hoc consequens, aliquis homo est ridens: item idem antecedens est verum, & hoc consequens falsum, omne non ridens est non homo: deinde hoc verum, aliquod ridens est homo, & falsum hoc consequens, aliquis homo est ridens. Rursus tum erit verum hoc antecedens, nullus homo est ridens, & falsum hoc consequens, nullum ridens est homo: nec non istud met antecedens: nullus homo est ridens huiusmodi consequens aliquod ridens non est homo neutiquam inferet aut veritate sua verum esse conuincet.

71 Quod illationum affirmatiuarum consequentia sint falsa, est ipsa hypothesis atque adeo nullius probationis indiga: quod autem earum antecedentia sint vera in tali hypothesis, suadet hoc pacto: ridens definitur homo risum edens: totum ergo hoc prædicatum necessariò, & essentialiter

affirmatur de ridente, seu copulatiue, seu disiunctiue sumpto, ad instar cuiusvis alterius definitionis respectu sui definiti; ergo & quauis pars eius prædicati, adeoque homo, talem in modum, omne ridens est homo, aliquid ridens est homo, sicut etiam de homine non solum tota eius definitio videlicet, quod sit animal rationale, sed etiam, quod sit animal, vel, quod sit rationale, necessariò & essentialiter dicitur; ambæ ergo propositiones in argumento obiecto, tum in eius euentu, tum etiam in quouis alio sunt veræ; aliàs haud forent necessariae, sed contingentes. Aliter etiam suaderi potest earum necessitas, & consequenter veritas in hypothesi data: siquidem ut propositio quævis sit necessaria, & in omni euentu vera, satis est, ut subiectum habeat necessariam connexionem cum prædicato, tametsi non è contrario: tum, quia connexio subiecti cum prædicato est, quæ affirmatur: tum etiam, quia hæc est necessaria, animal est viuens, ob necessariam connexionem animalis cum viuenti, esto viuens è diuerso non sit ita connexum animali, sed sine eo in quibusdam animalibus, videlicet plantis reperiatur; atqui omne ridens, & aliquid ridens habent necessariam connexionem cum homine, tametsi non è conuerso, ergo &c. Vide alias huius rei confirmationes supra tract. 2. cap. 8. Quod etiam illationum negatiuarum consequentia sint falsa in euentu argumenti (nam quod earum antecedentia tum sint vera haud est dubium) probatur hoc pacto: prius illorum, nempe, nullum ridens est homo, est contrarium huius pronuntiati, omne ridens est homo, & posterius, scilicet, aliquid ridens non est homo, est eiusdem pronuntiati contradictorium: cum ergo verum sit necessariò, & in omni hypothesi quod omne ridens sit homo, ut probatum manet, haud poterit, non esse falsum, quod nullum ridens sit homo, & quod aliquid ridens minime sit homo. Hoc autem ipso, quod in quauis illatione, & conuersione earum, per quas hæcenus itum est, antecedens sit verum, & consequens falsum, plerisque conuersionum regulis supra traditis, falsum, suberit.

72 Respondent Scotistæ, & quidam alij, earum illationum antecedentia à nobis admissa tanquam vera, eiusmodi neuiquam esse, & consequentia tanquam falsa concessa, nequaquam talia esse, sed potius illa veritatis, & hæc falsitatis expertia prorsus. Cuius rationem putant esse, quod omnis propositio de termino simplici subiectum postulante, tametsi non postuletur ab eo, omnis, inquam propositio eiusmodi, sit contingens, & non necessaria, siue neget siue affirmet v.g. hæc, omne ridens est homo, reddit hunc sensum, omnis homo, cui accidit risus est homo, vbi particula illa, cui accidit, toti propositioni contingentiam importat. Par ratio est huius, nullum ridens est homo; par cuiusvis alterutri similis. Verum hæc doctrina, & paulo supra est impugnata in se, necnon etiam in simili tract. 2. c. 5. sæpius citato, vbi contingentiam propositionum de subiecto per accidens coniuncto aduersus Scotum, & alios refutauimus ex professo.

73 Respondent secundo Conimbr. propositionem illam, omne ridens est homo, & quauis aliam id genus, siue negatiuam, siue affirmatiuam esse contingentem, sicut in superiori solutione statutum est: at propterea, quod concretum illud ridens supponat principaliter pro forma, eamque importet in recto, ut sensus eius propositionis sit, risus omni homini conuenit. Fateor rationes, tum paulo supra, tum cap. 5. tractatus secundi adductas hanc doctrinam

nam labefactare non posse: quocirca ita eam impugnans id commune habet cum quouis alio concreto accidentali, quod non semper importat formam in recto, sed multoties subiectum, ut abundè probatum manet lib. 3. tract. 3. cap. 3. quid ergo dicendum, si posteriori modo, & non priori supponant, atque in eis ita supponentibus nostrum conficiatur argumentum? Ad hoc, quanquam risus dicatur in recto, sensus eius propositionis omne ridens est homo, haud est; risus inest omni homini sicut ad contingentiam oportet, sed potius omnis risus inest soli homini, siue risus quiuus, si cui conuenit, homini citra dubium conuenit: ita autem ea propositio est necessaria, & non contingens. Melius ergo responderi potest, eas propositiones, aut non conuerti, nisi expositas, & in alias prius commutatas, aut certè, nisi alio sensu præditæ sint, super eum, quem præ se ferunt, & quem solitarie sumptæ fortassis essent habituræ, uti supra de propositionibus subiecto non simplici, sed complexo constructis differuimus.

Argues quartò: hæc propositio est vera; nullus oculus est necessarius ad videndum, cum sine quolibet possimus videre munere alterius; & tamen non sequitur inde, ergo nullus necessarius ad videndum est oculus, id enim esse nobis ad videndum oculis neuiquam opus esse: haud igitur propositio vniuersalis negatiua simpliciter conuerti semper potest, aut postulat. Hoc autem habet præsens argumentum commune cum duobus, quæ sequuntur, quod quamuis ponatur in vna conuersione, inde tamen argui possit contra plerasque alias: quocirca in vna expeditio, quid dici possit ad alias, ac respondeo, nec prioris propositionis modò obiectæ, nec posterioris sensum, semper eum esse, quem supponit argumentum: illa namque potest supponere copulatiue, seu distributiue, & facere hunc sensum, nec hic oculus est necessarius ad videndum, nec ille est necessarius ad videndum, atque ita est vera, ac solam necessitatem determinatam excludit: vel potest supponere copulatiue, & reddere hunc sensum, nec hic oculus, nec ille est necessarius ad videndum, atque ita est falsa, ac necessitatem etiam vagam, & indeterminatam cuiusvis oculi ad videndum excludit. Posterior etiam duplicem sensum, ac suppositionem habere potest, & vel significare, quod nihil necessarium, etiam indeterminatè ad videndum, sit aliquis oculus, vel tantum, quod nihil necessarium determinatè; ac proinde altero modo esse falsam, & altero veram. Quibus positis in sensu distributiue, ac determinatam necessitatem excludente, prior propositio est vera, & eodem sensu, etiam est vera posterior, & conuertit priorem. Cæterum in sensu non distributiue, sed potius copulato, ac necessitatem etiam vagam abigente, vtrique est falsa: quid mirum ergo, si in eis, conuersio locum non habeat? Quod, si prior reddat sensum distributiue, siue copulatiue, & posterior copulatiue, erit vera illa, & hæc falsa: inde tamen nihil contra regulas conuersionis, quippe quæ, ut cuiusvis alterius argumentationis supponunt terminorum suppositionem manere eandem in antecedenti, & consequenti: aliqui committent, ut multis calumniis sit locus.

Argues quintò, hæc propositio est vera, nullum cælum est in stella, & tamen hæc falsa, nulla stella est in cælo: Item, hæc est vera, nullus mortuus sit naturaliter viuus, & nihilominus hæc falsa, nullus viuus sit naturaliter mortuus: propositio ergo vniuersalis negatiua, haud semper potest conuerti simpliciter. Respondeo totum prædicatum conuersæ debere

74

75

debere mutari in subiectum conuertentis ; huius autem conditionis defectu duas consequentias nuper obiectas haudquaquam valere : ceterum ea, si adsit conditio, posse vtrambitque propositionem vniuersalem negatiuam conuerti simpliciter, aliasque duas consecutiones legitimas, ac formales sortiri, videlicet hunc in modum, nullum celum est in stella, ergo nullum existens in stella est celum, nullus mortuus sit naturaliter viuus, ergo nullus fiens naturaliter viuus est mortuus.

76

Argues sextò, hæc oppositio est vera, nullus puer fuit senex, & ramen hæc falsa, ergo nullus senex fuit puer: item hæc vera, nullus senex erit puer, quod enim dici solet, bis pueri senes, est metaphorica, ac figurata locutio, & tamen hæc falsa, ergo nullus puer erit senex. Respondeo, in primis, vtramque præmissam esse falsam, quia vt animaduertunt nostri Conimbricenses ex Aristotele lib. 1. Elench. cap. 3. sensus prioris est, nullus, qui est, aut, qui fuit puer, fuit senex: claret autem Nestora, qui fuit puer, fuisse senem: sensus autem posterioris est, nullus, qui est, aut qui erit senex, erit puer: exploratum autem est, multos eorum, qui nascuntur, fore senes, ac fore etiam pueros: Quando igitur merito huius ampliationis, subiectum ampliatur quodammodo à tempore præsentis, & refertur insuper, ad præteritum, si verbum sit de præterito, & ad futurum, si de futuro vtraque præmissa, vt dictum est, erit falsa, adeoque non mirum, si quæ deducuntur ex eis propositiones sint falsæ, ac neuiquam possint sequi. Respondeo secundò, cum iisdem Conimbricensibus, & apud eos Aegidio, propositiones de præterito, & futuro, haud posse conuerti, nisi prius expostas, per alias, quæ constant verbo est de præsentis, & participio aliquo præteriti, aut futuri temporis: ita autem eas optimè conuerti, iuxta regulas ab Aristotele ac dialecticis traditas, v.g. optimè sequitur: nullus puer est passus senectutem, ergo nullus passus senectutem est puer: Nec minus bene, nullus senex est passurus pueritiam, ergo nullus pueritiam passurus est senex. Atque ex huius, & præcedentis argumenti solutione constat, quid responderi debeat, ad alia similia argumenta, quæ fieri possunt, non solum aduersus conuersionem simplicem, sed etiam contra alias.

CAPVT IX.

Alia dua conuersiones tribus vulgaribus superaddita.

77

TAndem animaduerto, tribus conuersionibus hæcenus explicatis alias duas adici posse. Prior est mixta ex conuersione simplici, & contrapositione, & cum hac commune habet, quod, si non ambo termini in ea infinitentur, at certè alter eorum & cum illa, vt, sin minus quantitas, certè qualitas in ea mutetur: habet autem hæc oppositio locum in omni propositione, & sola, in qua contrapositione. Vt v.g. omnis homo est animal, ergo omne non animal non est homo, aliquis homo non est equus, ergo aliquod non equus est homo. Quod vtraque illatio teneat, perspicuum est, nam amba præmissa inferunt per conuersionem contrapositionem has conclusiones, ergo omne non animal est non homo, ergo aliquod non equus non est non homo; at hæ conclusiones inferunt eas, quas posuimus velut exempla huius conuersionis mixtæ, vt constat ex regulis infinitarum tract. 2. cap. 4. traditis: fieri ergo

nequit, vt istiusmodi conuersionis mixtæ antecessens vnquam sit verum, & non consequens, vbi propositio, quæ antecedit sit vniuersalis affirmatiua, aut particularis negatiua, adeoque in his ea est formalis, & legitima, non minus, quam contrapositione. Quod autem in propositione vniuersali negatiua, & particulari affirmatiua, quarum alterutra est incapax conuersionis contrapositione, nec ista, qua de loquimur, reperiatur, eodem potest argumento suaderi: alioqui namque fieret, per regulas infinitarum, vt etiam in vtraque locum esset habitura conuersione per contrapositionem: meritò ergo dictum est, cum hac recurrere mixtam ex ipsa, & simplici.

Posterior conuersione hic superaddita, est mixta ex contrapositione, & per accidens: & huius more ambo termini in ea infinitantur, illius autè ritum, non qualitatis, sed quantitatis mutationem subit. Visitur autè in propositione vniuersali negatiua in qua locum non habet contrapositione. v.g. valet hæc consecutio, nullus homo est equus, ergo aliquod non equus non est non homo, alioqui certè omne non equus erit non homo, adeoque per conuersionem contrapositionem omnis homo erit equus, quæ propositio est contraria priori veræ: nec ergo sequitur, duas contrarias esse simul veras, admittenda est hæc conuersione mixta in propositione vniuersali negatiua. Quod etiam in vniuersali affirmatiua, sicut contrapositione locum habeat, ita probari potest: siquidem hæc propositio, omnis homo est animal v.g. per conuersionem contrapositionem infert hanc; ergo omne non animal est non homo: igitur etiam inferet huius subalternam; nempe ergo aliquod non animal est non homo, vi scilicet huiusmodi conuersionis mixtæ ex contrapositione, & per accidens: quæcunque enim præmissa infert propositionem superiorem, ea infert subalternam, & inferiorem.

Cæterum, nisi in iis duabus propositionibus istiusmodi posterior conuersione mixta non cernitur: nec enim in particulari negatiua; tum, quia ab hac ad vniuersalem negatiuam non fit conuersione, etiam si non infinitentur termini in conuertente, vt supra dictum est, cum de conuersione per accidens esset sermo, non enim valet, aliquod animal non est homo, ergo nullus homo est animal, idem ergo à fortiori dicendum est, quando termini infinitantur in conuertente, adeoque maiorem mutationem subeunt: tum etiam, quia ab vniuersali negatiua finitis constante terminis non fit conuersione, aut consecutio ad aliam vniuersalem negatiuam constantem terminis infinitis, vt liquet ex iis, quæ supra cap. 7. dicta sunt de conuersione per contrapositionem: ergo etiam à fortiori nulla erit conuersione, nulla consecutionis lex, à particulari negatiua, eaque finita, ad vniuersalem negatiuam vtrunque infinitam. Rursus, nec ista conuersione mixta reperitur in particulari affirmatiua, magis, quam contrapositione: ab hac enim ad vniuersalem affirmatiuam, qui fieri potest conuersione vlla, aut argumentatio, siue termini eius, ad quam arguas fiant infiniti, siue, quod plus est, pristinam finitudinem suam retineant?

Quod si quis obiciat, has duas conuersiones in præsentis superadditas reuocari posse ad conuersionem contrapositionem, si eius significatio paulò latius extendatur, & comprehendat omnem, in qua datur aliqua infinitas, siue ea duos terminos, siue vnum duntaxat afficiat, & siue quantitas, vel qualitas in ea varietur, siue vtraque maneat inuariata, ac proinde ambas superfluere: responderi facile potest, etiam conuersionem contrapositionem, propter inuariatam in ea quantitatem, & qualitatem propositionis,

78

79

80

sitionis, cum conuertit, reduci posse ad simplicem paulò fufius v'urpatam: & tamen ea communiter, & merito distingui solet, ac velut non superflua admitti: ergo similiter in præfenti, &c. Rursus conuersio per accidens propositionis vniuersalis negatiuæ reduci potest ad eiusdem conuersionem simplicem, & ex ea necessariò sequitur: nam esse non potest, vt hæc propositio exempli g. nullus homo est equus, inferat simpliciter hanc, ergo nullus equus est homo, quin etiam per accidens deducat istam, quæ est prioris conuertentis subalterna, ergo aliquis equus non est homo: quis tamen ob id aulit, conuersionem simplicem, & per accidens confundere, aut alteram, supposita altera, velut superuacaneam damnare. Par autem ratio est in præfenti. Atque ad has duas conuersiones mixtas præter alias fortasse respexit Auerfa tract. 3. instit. cap. 6. ad eius finem inquit, tribus conuersionum generibus communiter circumferri solitis adici posse alia non pauca.

CAPVT X.

Oppositio, aequipollentia, & conuersio propositionum singularium.

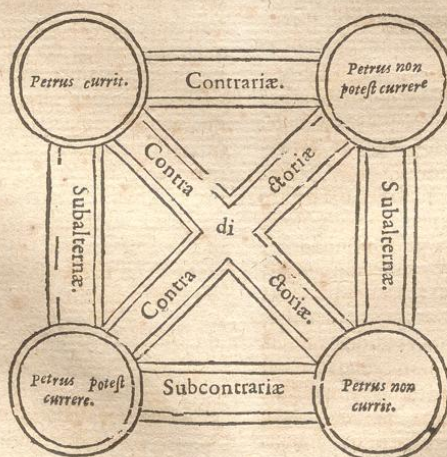
81

HActenus actum est, vt plurimum, de oppositione, aquipollentia, & conuersione propositionum vniuersalium absolutarum, atque simplicium, à quibus non potuimus abstinere sine claritatis dispendio, quamuis propositum nobis fuerit doctrinam generalem tradere: reliquum est, vt propositionibus singularibus, hypotheticis, & complexis eandem applicemus doctrinam. Ordior autem à singularibus, quas authores plerique, aut parcè delibant, aut omninò prætermittunt, fortassis, quia in scientiis haud sunt adeo frequentes, ac sic statuo: hæc propositio ex. g. Petrus currit, & hæc, Petrus non currit, contradicunt, siquidem, nec simul veræ, nec simul falsæ esse possunt. Deinde hæ, Petrus currit, Petrus non potest currere, contrariantur, eo, quod simul veræ esse nequeant; quo enim pacto currat, qui non potest currere, cum tamen simul falsæ esse queant, videlicet, si Petrus ad currendum expeditus non currat, & magis nolit, quam nequeat currere: tum etiam, quia secunda plus negat, quam ad pri-

mam falsificandam oportet. Rursus hæ, Petrus non currit, Petrus potest currere subcontrariæ sunt: possunt enim esse simul veræ, non tamen simul falsæ, quando ad falsitatem primæ opus est, vt Petrus currat, eo autem ipso, quod Petrus currat, nequit falsum esse, eum posse currere, quod affirmatur per secundam; siquidem ab actu ad potentiam valet consequentia. Atque ex hoc principio, quo nullum inter dialecticos notius, colligitur demum, has esse subalternas, Petrus currit, Petrus potest currere, prior enim continet posteriorem, eaque infert, & non è conuerso: item haud minus peripicuum est, has esse subalternas, Petrus non potest currere, Petrus non currit: prima namque continet secundam, eamque efficit, & non è contrariò: cuius ratio est, quoniam vti ab actu ad potentiam affirmatiuè est euidentis consequentia, licet non retrorsum, ita etiam à potentia ad actum negatiuè, siue, quod perinde est, à carentia potentia ad carentiam actus, quamuis non è conuerso, ea est haud minus euidentis, atque manifesta.

82

Porro hæc oppositio est merè virtualis, non formalis, si solam contradictionem excipias, eo, quod non affirmetur, & negetur vnum de alio formaliter, sed duntaxat vnum virtualiter, & æquiuenter: etenim in his, Petrus currit, Petrus non potest currere, aliud formaliter affirmatur, aliud negatur; siquidem cursus, & potentia ad cursum formaliter differant: cæterum virtualiter idem in eis affirmatur, & negatur, cum carentia potentia includat carètiā actus; quare secunda negans formaliter potentiam, virtualiter actum negat, & prima affirmans è diuerso actum formaliter, & potentiam virtualiter affirmat. Atque eadem est ratio de subalternis, & subcontrariis. Confirmatur; Hæ propositiones, Petrus amat virtutem, Petrus odit virtutem omnium consensu sunt oppositæ quodammodò, nec potest vna, & alia simul esse veræ: atqui aliud, & aliud formaliter prædicant ambæ, solumque virtualiter negat vna eundem amorem, quem affirmat altera, & similiter idem odium, quod adstruit vna, tantum virtualiter, destruit, & inficiatur altera: hic ergo modus eiusdem negandi, & affirmandi non tollet oppositionem contrariam, subcontrariam, & subalternam à nobis in præfenti traditas. De contradictione singularium non est ambiguum, quin sit etiam formalis, ac stricta, quandoquidem de Petro v. g. idem cursus affirmatur, & idemmet negatur.



83

Quod attinet ad æquipollentiam propositionum singularium, ex tribus regulis comprehensis se-

quenti versiculo. Præ contradic, Post contra, Præ, Postque subalter, prima in singularibus non tenet, si enim

enim huic Petrus currit negationem præponas in hunc modum, non Petrus currit non æquiualebit suæ contradictoriæ; nimirum isti, Petrus non currit quoad veritatem, quoniam Ignato corrente, haud erit verum, non Petrum currere, tametsi verum sit, Petrum non currere. Cæterum secunda tenet, quia, si huic propositioni, Petrus non potest currere, negationem postponas in hunc modum, Petrus non potest non currere, æquipollebit suæ contrariæ videlicet huic, Petrus currit, quoad veritatem: nequit enim non esse verum, Petrum currere, ubi verum sit, eum non posse non currere, quamuis non è conuerso. Tertia etiam quodam modo tenet in his subalternis, Petrus potest currere, Petrus currit; negatio enim præposita, & postposito priori hoc pacto, Petrus non potest non currere, facit, eam inferre posteriorem, & cum eius veritate coniunctam esse, vt iam iam manet explicatum: tenet quoque in his subalternis, Petrus nequit currere, Petrus non currit: huius enim veritas, quæ non infert veritatem prioris nequam immutata, eam tamen infert, & cum ea est coniuncta, dummodo afficiatur particula negatiua antè, & retrò, talem in modum: Petrus non nequit non currere, siue potest non currere: hæc namque sequitur ex ea, Petrus non currit.

84

Denique quod spectat ad conuersionem propositionum singularium: aut eiusmodi sunt, subiecto, & prædicato tenus; atque ita conuertuntur simpliciter per accidens, & per contrapositionem; simpliciter quidem, vt Petrus est hic homo: ergo hic homo est Petrus: hic homo non est hic lapis, ergo hic lapis non est hic homo: per accidens quidem, veluti Petrus est hic homo, ergo aliquis homo est Petrus, hic homo non est hic lapis, ergo aliquis lapis non est hic homo: per contrapositionem quidem, vt Petrus est hic homo, ergo non hic homo est non Petrus, aut iuxta alios, ergo hic non homo est non Petrus; vel sicut hic homo non est hic lapis; ergo non hic homo: aut propositiones singulares eiusmodi sunt duntaxat subiecto tenus, & communes quoad prædicatum; (hoc enim non obstat, quo minus absolute, & simpliciter dicantur singulares, superius est ostensum tract. 3. cap. 2. quando de quantitate propositionis erat sermo, ac de eius origine magis à subiecto, quam à prædicato) atque ita etiam eodem triplici conuertuntur modo: valet enim Petrus currit: ergo hoc currens est Petrus: & Petrus non currit: ergo hoc currens non est Petrus: item valet per accidens, & mutata quantitate singulari in particularem, manente tamen eadem qualitate, Petrus currit: ergo aliquod currens est Petrus, & Petrus non currit: ergo aliquod non currens est Petrus; cæterum si mutatio fiat quantitatis singularis in vniuersalem, huiusmodi propositiones poterunt conuerti per accidens, quoties fuerint negatiuæ, secus vero quoties affirmatiuæ: sequitur enim, Petrus non currit, ergo nullum currens est Petrus: nequam tamen sequitur, Petrus currit: ergo omne currens est Petrus: ac denique per contrapositionem, vt Petrus est currens, ergo omne non currens est non Petrus, seu Petrus non est lapis, ergo aliquod non lapis non est non Petrus, aut quod æquiualeat, est Petrus. Aut tertio propositiones aliquæ sunt de subiecto communi, & prædicato singulari, quod ad absolutam singularitatem totius propositionis haud sufficere, visum est loco nuper memorato; atque eiusmodi propositiones conuertuntur simpliciter, vt omnis regnans nunc in Hispania est Phi-

lippos, ergo Philippus est omnis regnans nunc in Hispania, & vt, nullus lapis est hic homo, ergo hic homo non est vllus lapis: nec non per accidens, vt omnis regnans nunc in Hispania est hic homo, ergo aliquis homo est omnis regnans nunc in Hispania, & vt nullus lapis est hic homo, ergo aliquis homo non est vllus lapis: ac tandem per contrapositionem, vt omnis regnans nunc in Hispania est Philippus, ergo non Philippus est non regnans nunc in Hispania.

Quod, si sermo sit de propositionibus, in quibus singularitas est mixta particularitati; aut subiectum est singulare, & prædicatum particulare; & sic conuertuntur simpliciter propositiones, tum affirmatiuæ, tum negatiuæ; vt hic homo est aliquod animal, ergo aliquod animal est hic homo, & vt hic homo non est aliquis lapis, siue est nullus lapis (nam non quidam perinde est, ac nullus) ergo aliquis lapis non est hic homo. Item per accidens, vt hic homo est aliquod animal, ergo hoc animal est hic homo, hoc inquam, animal, ratione cuius verificatur de homine, quod sit aliquod animal; & vt hic homo non est aliquis lapis, siue est nullus lapis: ergo hic lapis non est hic homo. Atque vltimò per contrapositionem, vt hic homo est aliquod animal, ergo aliquod non animal est non hic homo; aut hic homo non est aliquis lapis, ergo aliquis non lapis non est non hic homo. Aut è contrario subiectum harum propositionum, de quibus loquimur, est particulare, & prædicatum singulare; & ita conuertuntur simpliciter affirmatiuæ: valet enim, aliquod animal est hic homo, ergo hic homo est aliquod animal, secus vero negatiuæ; haud enim valet retrorsum, aliquod animal non est hic homo, ergo hic homo non est aliquod animal, siue est nullum animal; nam quod hæc duo recidunt in idem, patet, tum ex regula æquipollentiarum paulò superius insinuata, videlicet *non aliquis, nullus*, tum etiam, quia negatio particulam disiunctiuam subsequenter, & si voce tenus permittat, at re ipsa tollit, & non tam disiungit, quam distribuit. Per accidens etiam conuerti possunt huiusmodi propositiones, si affirmant, secus verò, si negent: valet enim, aliquod animal est hic homo, ergo aliquis homo est aliquod animal; non aliquod animal non est hic homo, ergo aliquis homo non est aliquod animal. Cæterum in eis haud habet locum conuersio contrapositionis: non enim sequitur, aliquod animal est hic homo, ergo non hic homo est aliquod non animal, nam equus est non hic homo, & tamen non est aliquod non animal, sed potius animal: nec etiam sequitur, aliquod animal non est hic homo, ergo non hic homo non est aliquod non animal, nam lapis est non hic homo, quin tamen non sit aliquod non animal; siquidem non esse aliquod non animal, est esse animal, quod longè abest à lapide.

85

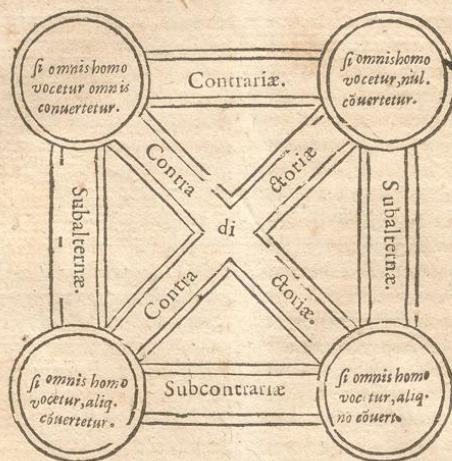
CAPVT XI.

Oppositio, equipollentia, & conuersio hypotheticarum.

Conditionalis propositio, seu contingens, seu necessaria sit, normam simplicium in opponendo sequitur, vt sequens typus declarat.

86

Dices



Dices primò, hæc propositio, si omnis homo vocetur, omnis conuertetur, habet pro contradictoria hanc, non, si omnis homo vocetur omnis, conuertetur: ergò non illam, quæ à nobis est assignata. Respondeo, habet pro contradictoria vtramque, si vtraque, & non potius eadem est, sicut etiam hæc absoluta, omnis homo conuertetur habet duas contradictorias, tametsi æquipolleant, formaliter diuersas, videlicet, quidam homo non conuertetur: proinde hæc instantia doctrinam nostram magis propugnat, quam impugnât. Et quidem propositiones hypotheticas vnica negatione eis secundum fetoras præposita ita negari, vt vera resultet oppositio, est communis authorum sententia.

87 Dices secundò, hæc propositiones, si omnis homo vocetur, omnis conuertetur, si omnis homo vocetur, aliquis non conuertetur, possunt ambæ esse falsæ: ergò non contradicunt inuicem: antecedens probatur, casu, quo Petrus vocatus non conuertatur: nam tunc affirmatiua falsa erit, vt constat; deinde negatiua etiam falsa erit, cum significet carentiam conuersionis pendere à vocatione, quod falsum est iuxta illud Osæ cap. 13. *Perditio tua ex te Israel, tantummodo in me auxilium tuum.* Respondeo primo, carentiam conuersionis liberam, & moralem, de qua sermo est, pendere à vocatione, qua non existente, carentia conuersionis necessaria, & minimè moralis, & humana futura esset. Deinde secundò, aliud est, carentiam conuersionis pendere à vocatione, aliud conuersionem non pendere à vocatione: à me enim conuersio Antichristi non penderet, non tamen ob id carentia eius conuersionis à me penderet, sed à solo eius libero arbitrio, quod est diuinæ gratiæ restitutum: illa autem conditionalis, si omnis homo vocetur, non conuertetur, significat hoc posterius, non illud prius.

88 Dices teritiò cum Conimbricenses, propositionem conditionalem minimè fortiri vnâ, ac determinatam quantitatem, & qualitatem, nec esse simplicem propositionem, sed potius multiplicem, & complexam, adeoque omnis veræ oppositionis incapax. Sed in primis supra tract. 2. cap. 1. ostensum est, propositionem conditionalem non esse semper complexam, sed potius aliquando simplicem, propterea, quod non constet semper duplici copula enunciatiua, sed vna tantum, quæ enunciet, & altera mere apprehensiuâ: quando namque profertur hæc propositio, exempli gratia, si omnis homo vocetur, omnis conuertetur, haud enunciat omnem hominem vocandum esse, sed solum, quod

sub conditione vocationis, ac si esset, apprehensæ, sit conuertendus. Rursus, fac propositionem conditionalem genere suo complexam, & instar plurium esse, haud secus, atque propositio de subiecto plurali pluribus æquipollet: Non ob id certè propositio conditionalis erit oppositionis incapax, sicut neque propositio vnum de alio in numero plurali sumpto enuntians oppositionem respuit, vt supra visum hoc tract. 4. cap. 1. ante medium.

Dices quartò cum aliis, has propositiones, si omnis homo vocetur, omnis conuertetur, si omnis homo vocetur, nullus conuertetur, haudquaquam esse contrarias, vt à nobis est statutum: nam contrariæ tales esse debent, vt vna perfectè neget, quod affirmat altera: at præfatæ propositiones non sunt eiusmodi: posterior enim haud negat omnino, quòd affirmat prior, sed quadantenus idem affirmat, cum vtræque sic incipiat, si omnis homo vocetur, quæ est affirmatio quadam vocationis. Quapropter hæc potius deberent assignari velut contrariæ, si omnis homo vocetur, omnis conuertetur, si nullus homo vocetur, nullus, ambæ namque sunt vniuersales, ambæ affirmant, & negant idem de eodem: quæ de causâ istâ, omnis homo currit, nullus homo currit, & quævis aliæ similes sunt omnium confessione contrariæ.

90 Respondeo, alteram earum, quæ sunt à nobis assignatæ tanquam contrariæ perfectè negare, ac destruere, quod adstruit altera: nam quamuis conditione tenus sint similes, & vtræque sic incipiat, si omnis homo vocetur: ceterum vi eius conditionis nihil omnino enunciat, sed tantum vocatio apprehenditur, ac, si esset; an autem sit, vel non sit, relinquitur in mediò: quocirca altera, & altera non affirmat idem, sed potius vna est affirmatio, & alia est eiusdem obiecti perfectæ negatio. Quæ autem in argumento obtruduntur contrariæ, haudquaquam sunt admittendæ, tum, quia possunt ambæ esse veræ: nam, si statuat Deus pro eo, ac potest supernaturaliter omnes homines conuètere, & nullum ineffaciter vocare, tum erit verum, si omnis homo vocetur, omnis conuertetur, & quod sponte sua, ac per se patet, si nullus homo vocetur, neminem conuertendum iri, vt in simili rectè animaduertunt nostri Conimbricenses lib. 1. de interpret. cap. 7. de oppos. q. 1. art. 3. ad 4. tum etiam, quia ad oppositionem opus est, vt subiectum vtriusque oppositæ sit omnino idè quoad circumstantias cunctas, vt supra monitum est cap. 3. huius tractatus: sed propositiones illæ, si omnis homo vocetur, omnis conuertetur, si nullus homo vocetur, nullus conuertetur, haud constant subiecto

subiecto eodem penes omnes circumstantias : nam circumstantia subiecti eius est conditio , at vtriusque propositionis conditio se tenens ex parte subiecti est longe diuersa , ergo & erit diuersa circumstantia aliqua subiecti in vtraque : quam ob causam hæ neutiquam opponuntur , Petrus , si existat Romæ , curret , Petrus , si existat Methimnæ , non curret . Quod autem dicitur , eas propositiones esse vniuersales ambas , & affirmare , ac negare idem , haud conuincit , eas esse contrarias . Primò , quia definitio contrarietatis statuens , eam esse , per quam vna propositio est affirmatio , & alia eiusdem negatio , & præterea vniuersalis vtraque , superius est à nobis confutata cap. i. huius tractatus : deinde , quia falsum est , eas affirmare , & negare idem de eodem , vt constat ex nuper dictis .

91 Quod de conditionali diximus hæctenus , idem de causali dictum puta . Quod autem attinet ad vtriusque hypotheticæ equipollentiam , & conuersionem , sequuntur similiter ambas legem absolutarum . Id tantum est animaduertendum , eas esse conuertendas , & ad equipollentiam reducendas , inuariata conditione , & solo eo , quod enunciatur sub illa varietatem subeunte . v.g. si omnis homo vocetur , omnis conuertitur , ita equipollent suæ contrariæ , si omnis homo vocetur , omnis non conuertetur ; hoc enim perinde est , ac , si omnis homo vocetur , nullum esse conuertendum : deinde prior illa propositio debet ita verti per accedens , si omnis homo vocetur , aliquis conuertendus est homo .

CAPVT XII.

Oppositio , equipollentia , & conuersio complexarum.

92 **O**ppositionem propositionum eandem esse , atque simplicium , complures dialectici existimant : sicut enim , inquirunt simplex affirmatiua simplici negatiuæ , ita copulatiua affirmatiua copulatiuæ negatiuæ , & disiunctiuæ videntur opponi . Cæterum aliter se res habet ; nam , vt ab oppositione contradictoria exordiar , si quæ copulatiuæ contradictoriæ essent , maximè hæ , Petrus currit , & Paulus currit , Petrus non currit , & Paulus non currit : at hæ non contradicunt , cum possint ambas esse falsæ , Petro currente , & Paulo non currente , aut è contrario : ea namque est conditio propositionis copulatiuæ vt ad eius veritatem requiratur existentia vtriusque obiecti sui , & alterutrius solius defectus eam omnino falsificet : quapropter prior erit falsa ob vnus Pauli non cursum , & posterior haud minus falsa ob vnus Petri cursum .

93 Dices , has copulatiuas esse contradictorias , Petrus currit , & Paulus currit , non Petrus currit , & Paulus currit . Contrà primò , quoniam in postrema propositione , particula *non* infinitat , & neutiquam negat , sicut ad oppositionem contradictoriam oportet . Quod autem obiici consuevit , nulla est melior contradictio , quem negatio toti propositioni præposita , vt est in veteri paræmia , hoc verum est de negatione negante , non vero infinitante . Contrà secundò ex eodem capite , quoniam ambas propositiones illæ possunt esse simul falsæ , videlicet , si , nec Petrus , nec Paulus , nec vllus alius currat : prior quidem propter eam , quod vtriusque saltem cursum affirmet : posterior etiam ob id , quod non Petrum , siue alium præter Petrum currere affirmet , cum tamen nullus currat .

P. Lyncei Philosophia Tom. I.

Rursus , si quæ disiunctiuæ contradictoriæ essent , maximè hæ , Petrus currit , vel Paulus currit ; Petrus non currit , vel Paulus non currit , atqui hæ contradictoriæ esse non possunt , cum ambas veræ esse queant , si Petrus currat , & Paulus non currat . Quod si has disiunctiuas , Petrus currit , vel Paulus currit ; non Petrus currit , vel Paulus currit , contradictorias esse malis , difficultatem haud effugies : nam eadem ratione , qua copulatiuæ contradictoriæ nuper positæ , poterant impugnari .

94 Quare ex mixtione copulatiuarum , & disiunctiuarum oppositio contradictoria resultat : nam hæc copulatiua , Petrus currit , & Paulus currit , huic disiunctiuæ Petrus non currit , vel Paulus non currit , contradictoriè opponitur . Quod suadeo primò , quia simul veræ , aut simul falsæ esse nequeunt , vt expendenti constabit ; nobis enim in præsens non vacat : Secundò , si Petrus , & Paulus soli essent possibiles , hæc copulatiua , Petrus currit , & Paulus currit , æquiualeat huic , omnis homo currit , & hæc disiunctiuæ , Petrus non currit , vel Paulus non currit , recideret in hanc , aliquis homo non currit : sed hæc posteriores contradicunt omnium consensu : ergo , & illæ priores contradicunt in eo euentu , ac proinde etiam in hoc , quando sunt in vtroque eadem : par autem est ratio cuiusvis alterius copulatiuæ , & disiunctiuæ , cæteris paribus . Item hæc disiunctiuæ , Petrus currit , vel Paulus currit , habet pro contradictoria hanc copulatiuam , Petrus non currit , & Paulus non currit , vt facillè est iisdem rationibus suaderi .

95 Dices , ambas propositiones coniunctas à nobis assignatas posteriori loco , videlicet has , Petrus currit , vel Paulus currit , Petrus non currit , & Paulus non currit esse affirmatiuas , quod contradictoriis obstat : primam quidem , propterea , quod cursum Petri , & Pauli disiunctiuè adstruat , vt exploratum : secundam verò , quoniam particula , & affirmat : cum enim positiuè ambas propositiones simplices coniungat , complexa propositio ex eis resultans affirmatiua erit , sicut quævis simplex propositio tum est affirmatiua , quando eius extrema coniunguntur , non separantur . Cæterum hæc solutio facili potest negotio confutari : nam in primis pari iure propositio disiunctiuæ erit negatiua , cum particula , vel , ambas simplices disiungat , & separet : vnde tradita à nobis oppositioni non opponitur , quod copulatiua sit affirmatiua , cum disiunctiuæ aduersa negatiua sit . Deinde particula , & , non facit , vt vna propositio de alio affirmetur , vt certo certius , nec vt prædicatum vtriusque de alterutro subiecto affirmetur , quando earum subiectum , & prædicatum non est immèdiatè interposita eiusmodi particula : nullo igitur modo propositionem affirmatiuam reddit . Vltèrius si coniunctio facta per particulam , & , ad affirmationem sufficiat , hæc apprehensio , Petrus , & Paulus : erit affirmatio , quo nihil dici potest inuersionis . Præterea à priori , aliud est particulam , & esse copulatiuam , & eam denominationem propositioni complexæ tribuere , & aliud esse affirmatiuam , atque eam denominationem conferre . Dices secundò , propositiones illas è contrario esse negatiuas ambas , adeoque ad contradicendum inuicem ineptas ; priorem quidem , eo , quod sit disiunctiuæ , negare namque est disiungere vnum ab alio , posteriorem quidem , eo , quod , tum Petrum , tum etià Paulum , non currere adstruat . Sed hæc solutio eadem difficultates patitur , quas præcedens : etenim vbi altera propositio earum , quæ sunt in controuersia , sit negatiua solius disiunctionis merito , non est , cur altera

tera Petrum non currere, & Paulum non currere adstruens non sit affirmatiua, propterea, quod sit copulatiua. Rur us non omnem propositionem disiunctiuam eo ipso negatiuam esse, probari potest iisdem argumentis. quibus paulò supra probatum manet, non omnem copulatiuam hoc ipso esse affirmatiuam. Quocirca magnopere displicet Auerſa quæst. 26. logic. sect. 5. §. dicendum tamen est, docens, propositione coniunctam non esse affirmatiuam, aut negatiuam, eo quod partes, quibus coalescit, propositiones nimirum simplices, sint per se affirmatiuæ, aut negatiuæ, sed eo solum, quod copula eas necens sit copulatiua, vel disiunctiua, & per, &, aut, vel, expressa.

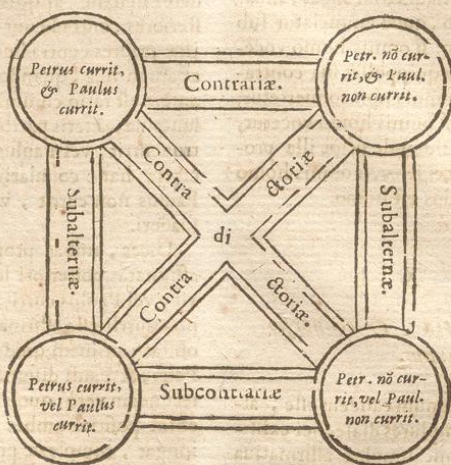
97

Quod ad propositionem contrariam attinet, hæ propositiones Petrus currit, & Paulus currit, Petrus non currit, & Paulus non currit contrariantur: at, si legem simplicium retinerent, contradictoriæ essent, cum hac oppositione gaudeant simplices, ex quibus coalescunt, simplicium, ergo & compositarum diuersæ sunt leges. Maior probatur: tum, quia ambæ ne-

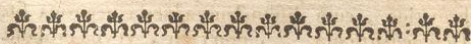
queunt esse simul veræ, bene tamen simul falsæ, ut intuitu constabit: tum, quia, si solus Petrus, & Paulus essent possibiles, hæ propositiones, Petrus currit, & Paulus currit, Petrus non currit, & Paulus non currit, æquipollerent his, omnis homo currit, nullus homo currit: quare contrariæ essent, & modo sunt: ex quo qualis similes contrarias esse, colligi potest.

Quod ad oppositionem subcontrariam spectat, hæ propositiones, Petrus currit, vel Paulus currit, Petrus non currit, vel Paulus non currit, subcontrariæ sunt: at contradictoriæ essent, si simplicium normam sequerentur, ergo: maior iisdem rationibus probari potest, quibus oppositio contradictoria, & contraria superius sunt probata. Tandem hæ, Petrus currit, & Paulus currit, Petrus currit, vel Paulus currit, & etiam hæ, Petrus non currit, & Paulus non currit, Petrus non currit, vel Paulus non currit, subalternæ sunt, ut colligi facile potest ex dictis deberent autem contradicere inuicem, si simplices æmulerentur.

98



Quod, si de complexis disparatis sermo sit, eas omnino legem simplicium retinere, non abnuerim: hæ namque, Petrus currit, Paulus currit, Petrus non currit, Paulus non currit, contradicunt inuicem, haud secus, ac simplices, ex quibus conflantur.



TRACTATUS V.

De propositione modali, & exponibili.

CAPVT I.

Quatuor propositionum modalium species declarantur.

Pro quo præmitto primò, propositionem modalem eam esse, cuius copula aliquo modo dialectico afficitur; ut Petrus possibiliter disputat, aut Petrum disputare, possibile est: propositionem verò de inesse, eam esse, cuius copula ab omni modo dialectico absoluitur, ut Petrus disputat. Præmitto secundò, modum propositionis dialecticum quadruplicem esse, pro quadruplici materia, vide-

licet possibili, contingenti, impossibili, & necesse, quam alij triplicem volunt, eo, quod possibile, & contingens coincidere videantur; verum possibile non repugnantiam essendi, contingens etiam non repugnantiam non essendi significat. Præmitto tertio, modalem, aliam esse compositam, cum dictum subiicitur, & modus prædicatur; quare ex dicto, & modo velut partibus principalibus ex æquo componitur; ut Petrum currere, est possibile: aliam diuisam, cum modus copulam afficit, quin subiiciatur, aut prædicetur ut quod: quare ex dicto, & modo æquè principaliter composita non est, ac proinde diuisa, ut Petrus possibiliter disputat: vel aliter; modus nominaliter sumptus modalem compositam, adverbialiter sumptus eam diuisam efficit.

Præmitto quartò, præter quatuor modos commemoratos, alios duos à Petro Hisp. inuentos, videlicet verum & falsum, iure merito hic omitti, eo, quod propositiones, quas modificant suis de inesse quoad oppositionem, æquipollentiam, & reliqua æquiualeant: idem enim omnino est, *Petrum currere est verum*, ac *Petrus currit*: qua ratione modales diuisæ, seu aduerbiales, ut omnis homo possibiliter currit, omittuntur, eo, quod, spectata quantitate subiecti, suis de inesse per omnia æquipollent; spectata vero quantitate modi, à modalibus compositis, seu nominalibus non differant: ob id ipsum alia modales non dialecticæ aliis aduerbiis, & particulis commixtæ omitti solent. Præmitto quintò, quant-

2